

Dialog.aktualności Dialog.aktuell

Zeszyt 8 / Heft 8

PNTZP / DPGSG quo vadis? Do Lublina! Nach Lublin!

POLSKO-NIEMIECKIE TOWARZYSTWO ZDROWIA PSYCHICZNEGO
DEUTSCH-POLNISCHE GESELLSCHAFT FÜR SEELISCHE GESUNDHEIT e.V.

Inhaltsverzeichnis

Seite

Editorial	3
Symposium 2008 Berlin-Erkner / Symposium 2008 Berlin-Erkner	4
Obozy: polskie czy niemieckie? Odpowiedzialność za słowo. / Die Lager: polnisch oder deutsch? Sprache und Verantwortung	6
Partnerstwo / Partnerschaft	6
Nasza podróż na Ukrainę / Unsere Reise in die Ukraine	15
Błądzić po ludzku! Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w Polsce / Irren ist menschlich: Die Polnische nationale Psychiatriereform	15
Pomnik ku czci pomordowanych chorych psychicznie, inicjatywy w Polsce i w Niemczech / Ein Denkmal für die ermordeten psychisch Kranken, Initiativen in Polen und Deutschland	18
Katyń – książka dla niemieckich szkół / Katyń-Buch in deutschen Schulen	19
Lublin zaprasza / Lublin lädt ein	20
Wielkanoc w Polsce: koniecznie w płaszczu przeciwdeszczowym! / Ostern in Polen: Regenmantel nicht vergessen!	23
Nowa strona internetowa PNTZP / Die neue Internetseite der DPGSG	23
Symposium w Lublinie 2009: Od zaraz można się meldować i uzyskać dalsze informacje / Symposium Lublin 2009: Informationen und Anmeldungen ab sofort!	23

Bildnachweis:

Alle privat, außer Seite 17: Foto aus dem Buch "Aktion T4", Edition Heinrich, 1989

Impressum

Wydawca/Herausgeber: Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego
Deutsch-Polnische Gesellschaft für Seelische Gesundheit e.V.
Skład, Druk/Satz, Druck: Druckerei der Weissenauer Werkstätten (WfbM) - ausgezeichnet mit dem
Druck&Medien Award 2005 - Wolfgang Engler
Redakcja, Tłumaczenie/
Redaktion, Übersetzung: Sabine Giesche (Bielefeld); Arkadiusz Kiełpiński, Redaktor (Paderborn); Detlef Klotz,
Redaktor (Bielefeld); Elżbieta Maludzińska, Redaktorka (Bydgoszcz); Sabine Radtke-
Götz (Bielefeld); Magdalena Zawilska (Warszawa)
E-Mail: dialog_a@interia.pl   dialog.aktuell@gmx.net
Deutsches Konto: Volksbank Kleverland, Konto-Nr: 101 008 80 18, BLZ: 324 604 22
Beiträge/Spenden sind steuerlich absetzbar: Freistellungsbescheid vom 14.01.2009 FA Kleve,
Steuer-Nr. 116/5748/0201
Polski Konto: Bank PeKaO SA I/O.Kraków 05 1240 1431 1111 0000 1044 9255

Informacje

W Polsce/ In Polen:

Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia
Psychicznego
c/o Małgorzata Szczepaniak,
Pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków,
Tel: +48 12 421 51 17; Fax: +48 12 422 56 74
E-Mail: mkubon@su.krakow.pl

Weitere Informationen

In Deutschland/ w Niemczech:

Deutsch-Polnische Gesellschaft für Seelische
Gesundheit e.V.
c/o Christa Knüeck; Rheinische Kliniken;
Bahnstr. 6; 47551 Bedburg-Hau, Deutschland,
Tel. : +49 2821/8-3601; Fax: +49 2821/81-3698;
E-Mail: Christa.Knueck@lvr.de

Drogie czytelniczki, drodzy czytelnicy z Polski i Niemiec

Niniejsze wydanie Dialogu.aktualności jest bardzo zróżnicowane, co jest odzwierciedleniem różnorodności i zakresu aktywności naszego Towarzystwa. Być może ta „kolorowość” tego zeszytu wynika też z nowej energii i nadziei, które wiążą się z wybranym w Berlinie nowym Zarządem.

Daniela Brandtner, również wybrana w Berlinie do Zarządu pozwoliła nam zerknąć za kulisy pracy rzuconej na głęboką wodę „młodej organizator-ki” minionego sympozjum. Z jej tekstu można wyciągnąć wnioski odnośnie organizacji naszych przyszłych konferencji.

Elmar Spancken opisuje podróż polsko-niemieckiej delegacji na Ukrainę. Biorąc pod uwagę to, co gospodarze pokazali uczestnikom tej podróży, można żywić nadzieję, że jej skutkiem będzie dalsza, owocna współpraca. Podróż ta wspierana była przez organizację „Aktion Mensch” oraz przez Ministerstwo Zdrowia Niemiec, które, co odnotowujemy z wdzięcznością, gotowe jest promować dalsze akcje reformatorskie na Ukrainie.

Jacek Wciórka w swoim artykule informuje nas o bieżącym stanie reformy psychiatrii w Polsce. Dla czytelników Niemieckich, przypominających sobie lata reformy w Niemczech lub myślących o aktualnych niedostatkach w swoim kraju może to mieć pewien posmak „nigdy nie kończącej się historii”. Żywe i wielobarwne doniesienia z aktywności w partnerstwach pokazują, ile radości można czerpać z wymiany doświadczeń. Być może członkowie partnerstw, w których pojawiały się ostatnio pewne oznaki zmęczenia pozwolą się dzięki temu zmotywować do ożywienia wzajemnych kontaktów?

Doniesienie o różnych inicjatywach celem uczczenia pamięci mordów na pacjentach w Polsce i w Niemczech przypominają o historii założenia naszego Towarzystwa. Omówienie książki o zbrodni NKWD w Katyniu przypomina głównie niemieckim czytelnikom o trudnej historii Polski. „Lublin, miejsce szczególne” - tak brzmi tytuł wykładu otwierającego nasze tegoroczne Sympozjum polsko-niemieckie. Takim tytułem można opatrzyć również akapity i zdjęcia, które mają Państwa zachęcić do odwiedzenia Berlina w dniach 1 do 4 października.

A zatem, do zobaczenia wkrótce!

Liebe Mitglieder in Polen und Deutschland,

Sie haben mit dieser Ausgabe von Dialog.aktuell ein bunt gemischtes Heft vor sich. Diese Farbigkeit und Lebendigkeit spiegeln typische Aktivitäten unserer Gesellschaft wieder. Vielleicht sind sie auch schon ein optimistisch stimmendes Zeichen für eine neue Munterkeit und Vitalität, auf die der in Berlin neu gewählte Vorstand uns hoffen lässt. Daniela Brandtner, ebenfalls neu in den Vorstand gewählt, lässt uns teilhaben an den Erfahrungen und Erkenntnissen einer in ziemlich frisches Wasser geworfenen „Jung-Organisatorin“. Manches ist hier auch für eine künftige verbesserte Organisation unserer Symposien zu lernen.

Elmar Spancken berichtet von der Reise einer deutsch-polnischen Besuchergruppe in die Ukraine. Angesichts dessen, was ihr dort in großer Offenheit gezeigt wurde, hoffen alle auf eine fortgesetzte, folgenreiche Kooperation. Diese Reise wurde durch die Aktion Mensch und das Bundesgesundheitsministerium gefördert, das dankenswerter Weise auch bereit ist, dort weitere reformorientierte Aktivitäten zu fördern.

Über den aktuellen Stand der Psychiatriereform in Polen informiert uns Jacek Wciórka in seinem Artikel. So etwas wie eine „neverending story“, besonders spannend für den deutschen Leser, der sich entweder an die Auseinandersetzungen vergangener Jahre der Psychiatriereform erinnern lassen oder sich über Unzulänglichkeiten im eigenen Lande etwas trösten kann.

Bunt und vielfältig die lebhaften Berichte über partnerschaftliche Aktivitäten. Wie viel Spaß der Austausch machen kann und welche wertvolle Erfahrungen auf diesem Wege gesammelt werden können, lässt sich beim Lesen nachvollziehen. Vielleicht lassen sich Partner, die über gewisse Ermüdungserscheinungen zu klagen haben, dadurch wieder aufmuntern?

An die Themen der Gründungsgeschichte unserer Gesellschaft erinnert der Bericht über die unterschiedlichen Initiativen für ein Denkmal für die Opfer der Krankenkamern in Polen und Deutschland. Eine Besprechung eines Buches über die NKWD-Morde in Katyn weist insbesondere die deutschen Leser noch einmal auf die Opfergeschichte Polens hin.

„Lublin – ein besonderer Ort“, so ist der Titel des Eröffnungsvortrages unseres diesjährigen deutsch-polnischen Symposiums, und so könnte auch die Überschrift lauten über die Artikel und Bilder, die Sie herzlich einladen möchten, vom 1. bis 4. Oktober nach Lublin zu kommen.

Bis dann!

Elmar Spancken, Przewodniczący PNTZP wita uczestników
Elmar Spancken, Vorsitzender der DPGSG, heißt die Teilnehmer willkommen

Dr Marek Prawda, Ambasador RP w Niemczech, od lat przyjaciel PNTZP pozdrawia serdecznie uczestników.
Der polnische Botschafter in Deutschland, Dr. Marek Prawda, seit langem ein guter Freund der DPGSG, grüßt herzlich.

Żebyśmy się dobrze zrozumieli: Rudolf („Rudi“) Metzger i Arkadiusz („Arek“) Kiełpiński w kabinie tłumaczy
Damit wir uns gut verstehen: Rudolf („Rudi“) Metzger und Arkadiusz („Arek“) Kiełpiński in der Übersetzerkabine

Symposium 2008 Berlin-Erkner

I mimo wszystko podjęłabym się tego jeszcze raz: ze wspomnień organizatorki.

Na krótko przed otwarciem Symposium pomyślałam sobie, że chyba nie dożyję wieku, w którym będę tak stara jak się wówczas czułam... Gdybym wiedziała, jak ogrom zadań organizacyjnych na mnie spadnie, pomimo doskonałej, szybkiej i niezawodnej współpracy z sekretariatami Towarzystwa w Polsce i w Niemczech, pomimo profesjonalnej organizacji na miejscu konferencji, nie wzięłabym na siebie tej odpowiedzialności. I dobrze, że tego wszystkiego nie wiedziałam, bo jakże wiele nowych doświadczeń by mnie ominęło! Na przykład, nie dowiedziałabym się, jak ważnym wydarzeniem jest Maraton Berliński dla mieszkańców Berlina, którzy podczas jego trwania nie mają czasu na inne sprawy poza bieganiem lub dopingowaniem swoich przyjaciół i krewnych. Albo jak wrażliwi i jakimi indywidualistami są artyści, co wpływa istotnie na pertraktacje z nimi. Albo jak ważną może być kwestia jak ustawione są łóżka w „dwułożkowym” pokoju, tudzież czy chodzi tu rzeczywiście o pokój z dwoma łóżkami, czy też może o pokój dla dwóch osób. Poza tym, jako zespół organizatorów z Berlina (składający się z 5 osób pracujących w dziale opieki ambulatoryjnej) zobowiązaliśmy się do pokazania uczestnikom konferencji naszych projektów oraz miasta Berlina, w ramach wycieczki krajoznawczej. Z dzisiejszej perspektywy widzę, że nasz wysiłek się opłacił, nawet jeżeli to i owo można było poprawić („gdzie odbędzie się zebranie zarządu/konferencja prasowa? Gdzie są klucze do sal?”). Czego nauczyłam się na przyszłość to to, że kontakt z prasą i politykami podejmować należy znacznie wcześniej, tak aby nasze spotkania miały większy oddźwięk społeczny. O tym należy pamiętać, ponieważ nasze wzajemne poznawanie się, wymiana doświadczeń są tak ważne. Życzę sobie, abym w przyszłości miała jeszcze raz okazję do skorzystania z mojego dzisiejszego know-how i ponownej organizacji naszego Symposium tutaj, bezpośrednio w Berlinie.

Daniela Brandtner, Berlin

Polsko-niemieckie Symposium również w 2008 roku wsparte zostało przez niemieckie Ministerstwo Zdrowia, jak również przez Landschaftsverband Rheinland oraz berlińskie stowarzyszenia Albatros e.V., Pinel GmbH i Via e.V. Wszystkim serdecznie dziękujemy!

Symposium 2008 Berlin-Erkner

Und doch: Ich mache es gerne noch mal: Aus den Annalen der „Jungorganisatorin“

Kurz vor Beginn der Tagung dachte ich, dass ich gar nicht mehr so alt werden könne, wie ich mich fühlte. Hätte ich geahnt, auf was für einen organisatorischen Aufwand ich mich da einlasse, trotz der hervorragenden, raschen und sehr zuverlässigen Arbeit der beiden Sekretariate in Polen und in Deutschland und trotz des professionell organisierten Tagungsortes, ich hätte nie die Verantwortung hier vor Ort übernommen. Gut, dass ich es nicht wusste, denn was hätte ich sonst an Erfahrungen verpasst! Etwa wie bedeutend das Großereignis Berliner Marathon für seine Einwohner ist, die an diesen Tagen kaum Zeit für etwas Anderes finden, weil sie entweder selbst mitlaufen oder Freunde oder Verwandte anfeuern müssen oder mithelfen. Oder wie eigen und empfindlich Künstler sind und wie schwierig es daher ist, mit diesen zu verhandeln. Oder wie wichtig die Frage sein kann, wie denn nun im Doppelzimmer die Betten stehen, also ob es sich um Doppelzimmer oder um Zweibettzimmer handelt. Zudem hatten wir – das Organisationsteam in Berlin, bestehend aus fünf MitarbeiterInnen im ambulanten psychiatrischen Bereich – uns auf die Fahne geschrieben, den TeilnehmerInnen der Tagung Einblick in einige unserer Projekte zu gewähren, sowie geführte Stadtbesichtigung zu bieten. Rückblickend betrachtet hat sich die Arbeit gelohnt, auch wenn es immer noch Verbesserungsmöglichkeiten („Wo findet unsere Vorstandssitzung statt? Wo findet die Presskonferenz statt? Wo sind die Schlüssel für die Räume?“) geben wird. Was ich für künftige Organisation unserer Symposien mitgenommen habe, ist vor allem, dass der Kontakt zur Presse und zu politischen Verantwortlichen viel früher aufgenommen werden muss, damit wir öffentlichkeitswirksamer tagen können. Und das sollten wir, denn das gegenseitige Kennenlernen und unsere gemeinsame Arbeit sind so wichtige und kostbare Erfahrungen. Ich wünsche mir, dass ich noch einmal die Gelegenheit haben werde, mein jetziges Know-how einzubringen und eine unserer Tagungen direkt in Berlin mitorganisieren zu können.

Daniela Brandtner, Berlin

Auch das deutsch-polnische Symposium 2008 wurde wieder vom deutschen Bundesgesundheitsministerium gefördert. Weitere Unterstützung erfuhren wir durch den Landschaftsverband Rheinland und die Berliner Vereine Albatros e.V. Pinel GmbH und Via e.V.

Herzlichen Dank an Alle!

Obozy: polskie czy niemieckie? Odpowiedzialność za słowo.

W niemieckich mediach regularnie pojawia się błędne sformułowanie, które słusznie przez naszych polskich sąsiadów odbierane jest jako prowokacja. Za każdym razem, gdy tak jak ostatnio w tygodniku "Welt" mówi się o „polskich obozach koncentracyjnych”, po stronie polskiej w zrozumiałym sposób rośnie obawa o to, że w ten sposób wyraża się tendencja do zafałszowania historii.

Również w tych przypadkach, gdy postawienie zarzutu o takie zamiary nie jest słuszne, co podkreślają autorzy takich słów w swoich przeprosinach i sprostowaniach mówiąc, że mieli na myśli tylko geograficzne położenie wspomnianych miejsc żądać należy odpowiedzialnego i jednoznacznego obchodzenia się ze słowem. Mówienie o „polskich obozach” nie tylko rani uczucia Polaków, ale również może prowadzić u mniej zorientowanych historycznie czytelników do ugruntowania poglądu, że rzeczywiście chodzi tu o obozy, za które odpowiedzialni byli Polacy.

We wspomnianym przypadku z zadowoleniem odnotować należy, że redakcja czasopisma „Welt” z rzadko spotykaną jasnością przeprosiła i umieściła sprostowanie, z którego jednoznacznie wynika, że Majdanek był oczywiście obozem utworzonym przez Niemców na terenie okupowanej Polski, w którym Niemcy dokonali przerażających zbrodni.

Elmar Spancken

Die Lager: polnisch oder deutsch? Sprache und Verantwortung

Immer wieder taucht in den deutschen Medien eine sprachliche Fehlleistung auf, die von unseren polnischen Nachbarn mit Recht als Provokation empfunden wird. Immer wenn, wie jetzt wieder in der „Welt“, die Formulierung „polnische Konzentrationslager“ erscheint, muss auf polnischer Seite der unerträgliche Eindruck entstehen, hierin drücke sich die Tendenz zu einer fatalen Umdeutung der Geschichte aus.

Auch dort, wo man diese Absicht nicht unterstellen kann und diese Formulierung, wie die Autoren in ihren Entschuldigungen beteuern, nur geografisch gemeint war, muss aber ein verantwortlicherer Umgang mit der Sprache gefordert werden. Eine Bezeichnung wie „polnische Lager“ verletzt nicht nur die Gefühle unseres polnischen Nachbarn, sondern ist auch geeignet, bei geschichtlich nicht klar orientierten Lesern die Assoziation zu wecken, es habe sich tatsächlich um Lager in polnischer Zuständigkeit gehandelt.

In diesem Fall ist der „Welt“ zugute zu halten, dass sie sich in seltener Klarheit entschuldigt und richtig gestellt hat, dass Majdanek selbstverständlich ein von Deutschen im besetzten Polen eingerichtetes Konzentrationslager gewesen ist, in dem die Deutschen ungeheuerliche Verbrechen begangen haben.

Elmar Spancken

Partnerstwo

Lublin – Berlin: szukali się i znaleźli. Wspólne drogi w społeczności.

Fakty w skrócie: Umowę o współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym, zwłaszcza osobom chorym psychicznie i ich rodzinom, podpisały w styczniu 2008 ze strony polskiej stowarzyszenia „Lubelskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego”, „Fundacja Fuga Mundi”, „Łęczyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych” i „Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego”, a ze strony niemieckiej stowarzyszenie „Albatros e.V.”, „Albatros sp. z o.o.” i „Pegasus sp. z o.o.” Współpraca ta ma polegać na realizowaniu wspólnych projektów w ramach kampanii przeciwko stygmatyzacji, kształceniu i szkoleniu przedstawicieli administracji/urzędów, placówek publicznych i wolnych reprezentantów, prewencji i przede wszystkim w ramach psychiatrycznej opieki środowiskowej. Droga do oficjalnego podpisania porozumienia o współpracy była jednak – jak to zwykle bywa – dłuższa. Już w 2006 roku zarząd „Albatros e.V” zlecił mojej

Partnerschaft

Lublin – Berlin: Gesucht und gefunden: Gemeinsame Wege in die Gemeinde

Die Fakten sind rasch benannt: Im Januar 2008 unterschrieben von polnischer Seite die Vereine „Lubliner Verein zum Schutz psychischer Gesundheit“, „Fuga Mundi Stiftung“, „Leczner Verein der sozialen Initiativen“ und „Pulawer Verein zum Schutz psychischer Gesundheit“ sowie von deutscher Seite „Albatros e.V.“, „Albatros gGmbH“ und „Pegasus gGmbH“ einen Kooperationsvertrag mit dem zentralen Anliegen, gemeinsam an der Umsetzung der Hilfen für behinderte Personen und deren Familien, insbesondere für psychisch kranke Menschen zu arbeiten. Dies soll konkret erreicht werden durch gemeinsame Projekte im Bereich der Anti-Stigmatisierungskampagnen, der Fortbildung und Schulung von Vertretern von Verwaltungen/Behörden, öffentlichen Einrichtungen und freien Trägern, der Prävention und vor allem im Bereich der gemeindepsychiatrischen Versorgung. Der Weg bis zu dieser offiziellen Kooperationsvereinbarung war jedoch – sicher wie üblicherweise

koleżance Pani Strek znalezienie partnera do tworzenia wspólnych projektów wśród naszych polskich sąsiadów. Za pośrednictwem Pana Dr Löhnerta z Parytetowego Związku Socjalnego w Berlinie (Paritätischer Wohlfahrtsverband Berlin) dotarliśmy do PNTZP i następnie do adresu kontaktowego Lubelskiego Stowarzyszenia Ochrony Zdrowia Psychicznego w osobie Pana Dr Kochańskiego. Kiedy tylko osobisty kontakt został nawiązany – choć tylko za pośrednictwem e-maila – nasze wzajemne poznanie nastąpiło stosunkowo szybko. W kwietniu 2007 Pan dr Kochański poprosił Panią Strek i mnie o wygłoszenie wykładu na temat ambulatoryjnej psychiatrycznej opieki środowiskowej w RFN na przykładzie dzielnicy Berlin-Reinickendorf w ramach posiedzenia rady dzielnicy.

Tak więc znalazłyśmy się po raz pierwszy w przepięknym, historycznym Lublinie i zostałyśmy przywitane niezwykle bogatym programem, który prawie nie dawał nam złapać oddechu – byłyśmy pod wrażeniem energii, dzięki której powstały tu ośrodki psychiatrii środowiskowej przy tak niewielkich środkach. Rewizyta koleżanek i kolegów z Lublina nastąpiła w czerwcu 2007 i była również wypełniona poznawaniem projektów i wymianą informacji. W tym czasie oczywista stała się dla nas konieczność zawarcia oficjalnego porozumienia o współpracy, tak aby nadać naszym pomysłom bardziej wiążący charakter. Pierwszym wspólnym projektem miały być wizyty klientów w obu ośrodkach, z korzyścią nie tylko dla nas profesjonalistów, ale również innych uczestników. W czerwcu 2008 przybyli nasi polscy goście, tym razem niewielka grupa klientów i współpracowników. To był wyjątkowy tydzień wypełniony zwiedzaniem Berlina, zaplanowanym wieczorkiem tanecznym, który wobec Mistrzostw Europy w piłce nożnej został po krótkim czasie zamieniony we wspólne oglądanie meczu. Tydzień ten dostarczył uczestnikom ważnych doświadczeń. Na mnie zrobiło wrażenie przede wszystkim to, że polscy klienci, dzięki porównaniu ofert pomocy w Berlinie i w Lublinie, docenili ofertę ośrodka w Lublinie i zaczęli chętniej angażować się na miejscu.

W nadchodzącym roku planujemy rewizytę w Lublinie i wspólny wyjazd wakacyjny z klientami z obu stron. Oprócz tego chcielibyśmy rozpocząć szkolenie i kształcenie. Odnoszę wrażenie, że są to bardzo ambitne cele, ale to naturalne, kiedy ludzi łączy entuzjazm, jak nas w Berlinie i Lublinie. Kto przyjedzie jesienią na Sympozjum PNTZP w Lublinie, przekona się: Lublin inspiruje.

Daniela Brandtner

– länger. Bereits 2006 wurde meine Kollegin Frau Strek durch die Geschäftsführung von Albatros e.V. beauftragt, Kooperationspartner bei unseren polnischen Nachbarn für gemeinsame Projekte zu finden. Vermittelt durch Herrn Dr. Löhnert vom Paritätischen Wohlfahrtsverband Berlin, gelangten wir zur DPGSG und dadurch an die Kontaktadresse vom „Lubliner Verein zum Schutz der psychischen Gesundheit“, in persona Herrn Dr. Kochanski. Nun, da der persönliche Kontakt hergestellt war – wenn zunächst auch nur via E-Mail – entwickelte sich unser Kennenlernen relativ rasch. Im April 2007 waren Frau Strek und ich von Herrn Dr. Kochanski zu einem Vortrag über die Entwicklung der ambulanten gemeindepsychiatrischen Versorgung in der BRD am Beispiel von Berlin-Reinickendorf bei einer Ratsherrensitzung gebeten worden. So fanden wir uns das erste Mal im wunderschönen, geschichtsträchtigen Lublin ein und wurden mit einem enormen Besuchsprogramm empfangen, das uns kaum Luft zum Atmen ließ – so beeindruckt waren wir von der Energie, mit der hier mit geringen Mitteln gemeindepsychiatrische Angebote gemacht werden. Der Gegenbesuch der Lubliner KollegInnen erfolgte dann im Juni 2007 und war ebenfalls übervoll von Projektbesichtigungen und Informationsaustausch. Wir gewannen zu diesem Zeitpunkt die Einsicht in die Notwendigkeit einer offiziellen Kooperationsvereinbarung, um unsere Ideen verbindlicher angehen zu können. Das erste gemeinsame Projekt sollte der gegenseitige Klientenbesuch sein, damit nicht nur wir Profis voneinander profitieren können, sondern auch alle anderen Beteiligten. Im Juni 2008 kamen dann unsere polnischen Gäste, dieses Mal eine gemischte Gruppe aus Klienten und Mitarbeitern. Es war eine besondere Woche mit viel Berlin-Sightseeing, einem geplanten Tanzabend, der angesichts der Fußball-Europameisterschaft kurzerhand zum gemeinsamen Public Viewing des Fußballspieles umgewandelt wurde und mit wichtigen Erfahrungen für die Beteiligten. Mich hat vor allem beeindruckt, dass die polnischen KlientInnen durch den erfahrenen Vergleich der Hilfeangebote in Berlin und Lublin, ihre vorhandenen Möglichkeiten in Lublin mehr wertschätzen konnten und sie dies ermutigt hat, sich in Lublin stärker zu engagieren. Für 2009 wollen wir den Gegenbesuch nach Lublin und eine gemeinsame Urlaubsreise mit Klienten von beiden Seiten realisieren. Zudem wollen wir die Schulung und Fortbildung auf den Weg bringen. Ich habe den Eindruck, dass dies sehr ehrgeizige Ziele sind, aber das geschieht eben, wenn man sich gegenseitig so beschwingt, wie wir aus Berlin und Lublin es tun. Wer zum DPGSG-Symposium im Herbst nach Lublin kommt, wird sehen: Lublin inspiriert.

Daniela Brandtner

Pewne sprawy wymagają po prostu czasu... / Man muss den Dingen Zeit geben...

Odczas mojej ostatniej wizyty w Szpitalu Babińskiego w Krakowie zainteresował mnie szczególnie sklep z rzeczami używanymi w piwnicach budynku teatru. Sklep ten jest częścią wspólnego projektu Oddziału Rehabilitacji Kliniki oraz instytucji Brückehaus der Brücke Rendsburg-Eckernförde w Eckernförde. Sklep ten jest dlatego tak ciekawy, ponieważ został on wybrany spośród wielu innych projektów jako wartego wsparcia przez pewną norweską fundację. Oprócz możliwości zakupu odzieży przez pacjentów, daje on im miejsce pracy, na którym przygotowują się oni do zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Sklep był już czynny i pani J. z przejęciem zajmowała się swoimi klientami. Byłam zaskoczona tym, z jaką kompetencją spełniała ona swoje zadanie. Ponad pięć lat temu poznałam ją jako uczestniczkę corocznych, dwutygodniowych wyjazdów wakacyjnych dla pacjentów z Krakowa i Eckernförde. Od tamtej pory wzięła ona udział w trzech wyjazdach, po których często odwiedzała nas wraz z grupą pacjentów w Eckernförde albo gościła nas podczas naszych wiyt w Krakowie. Naprawdę rzucało się w oczy to, jak ze spotkania na spotkanie stawała się coraz bardziej otwarta, czerpiąc coraz więcej radości z naszych wspólnych zajęć. Jako prezent powitalny, ku jej szczególnemu zadowoleniu, otrzymaliśmy tym razem wykonane przez nią w warsztatach Kliniki prace graficzne. Było dla niej jasne to, że poprzez pracę w sklepie uczestniczy w kolejnym wspólnym projekcie Krakowa i Eckernförde, ponieważ towary w sklepie pochodzą z kiermaszu odzieży domu pobytu dziennego Eckernförde. W ten sposób klienci tego domu poprzez pracę przy kiermaszu przyczyniają się do pracy swoich partnerów z Krakowa. Pani J. uczestniczy zatem wręcz wzorowo w partnerskiej współpracy, wnosząc w ten sposób wkład w coraz stabilniejsze kontakty międzyludzkie między Polską a Niemcami. Należy tutaj jednoznacznie podkreślić, że tego typu korzystna sytuacja rozwinąć się może tylko wtedy, gdy kontakty oparte są na ciągłości, zaufaniu, przewidywalności jeśli chodzi o ofertę. Niemniej ważne są tradycja i rytuały w kontaktach. Przyjaźń zawiązuje się łatwiej wtedy, gdy nie trzeba obawiać się tego, że akurat zawarta miła znajomość nie zakończy się na jednorazowym spotkaniu. Przyjaźni sprzyja pewien ustalony, znany przebieg spotkań między grupami. Wówczas margines naturalnej niepewności przestaje być istotny. Z reguły w naszych aktywnościach biorą udział osoby, które już wcześniej uczestniczyły w jakichś projektach, dzięki czemu

Während meines letzten Besuches im Babinski-Krankenhaus in Krakau interessierte mich ganz besonders der Secondhand-Laden im Untergeschoss des Theatergebäudes. Dieser Laden ist ein Teil des gemeinsamen Partnerschaftsprojektes der Abteilung für Rehabilitation der Klinik und dem Brückehaus der Brücke Rendsburg-Eckernförde in Eckernförde. Der Laden ist deshalb so bemerkenswert, weil eine norwegische Stiftung ihn unter vielen anderen Projekten für förderwürdig befunden hat und neben dem Bekleidungsangebot für Patienten auch Arbeitsplätze für ihre Vorbereitung auf den ersten Arbeitsmarkt unterstützt. Der Laden war also geöffnet und Frau J. kümmerte sich angeregt um ihre Kundschaft. Ich war sehr überrascht, sie so souverän im Umgang mit ihrer Aufgabe zu erleben. Vor mehr als fünf Jahren hatte ich sie als Teilnehmerin der jährlich stattfindenden gemeinsamen zweiwöchigen Freizeiten von Krakauer und Eckernförder psychisch kranken Menschen kennen gelernt. Seither hat sie an drei dieser Urlaube teilgenommen. Mehrfach war sie danach mit einer Gruppe für eine Woche in Eckernförde zu Besuch oder sie war Gastgeberin während der Besuche unserer Gruppe in Krakau. Es sprang förmlich ins Auge, wie sie von Begegnung zu Begegnung offener wurde und mehr Freude an unseren Aktivitäten entwickelte. Als Gastgeschenk, und das ihr besonderer Stolz, überreichte ihre Gruppe uns von ihr in der Werkstatt der Klinik gemachte Grafiken. Es lag nahe für sie, dass sie sich auch an der Arbeit im Laden als einer zusätzlichen Gemeinsamkeit von Krakau und Eckernförde beteiligte. Der Laden wird nämlich von der Kleiderbörse der Tagesstätte Eckernförde mit gespendeter Ware versorgt. Unsere Besucher der Tagesstätte sind also in der täglichen Arbeit mit der Bekleidung mit der Situation ihrer Partner in Krakau in Kontakt. Frau J. hat sich also geradezu beispielhaft an unserer Partnerschaft beteiligt und auf ihre Weise einen wichtigen Teil zu der Entwicklung von immer stabiler werdenden Beziehungen zwischen Menschen beider Länder beigetragen. Es muss aber auch deutlich gesagt werden, dass sich eine solche Entwicklung wohl nur auf dem Hintergrund von Kontinuität, von Zuverlässigkeit, der Berechenbarkeit der Angebote und dem Ausprägen von Traditionen und Ritualen ergeben kann. Freundschaften entstehen eher, wenn nicht damit gerechnet werden muss, dass man sich vielleicht nicht wieder sieht. Sie entstehen leichter, wenn die Treffen der Gruppen einen bestimmten Ablauf haben, auf den man sich bereits einstellen kann. Das Maß von möglicher Verunsicherung bleibt überschaubar. Es ist die Regel, dass an

od początku w grupie panuje podstawowa atmosfera zaufania. Takiego zaufania nie są w stanie „wytworzyć“ wyłącznie wspierający poszczególne projekty pracownicy.

Informacja zwrotna od jednego z uczestników dwutygodniowego wyjazdu na Mazury, który mówi, że czuł się tam po prostu jak wczasowicz, a nie jak będący pod opieką pacjent pokazuje nam, jak ważne są tego typu propozycje. Tak ważne, że istnieć musi możliwość ich powtarzania – i tak też na pewno będzie.

Karin Pohl

unseren Aktivitäten immer einige Menschen teilnehmen, die bereits an anderen Unternehmungen beteiligt waren, damit von Beginn an eine gewisse Vertrautheit in der Gruppe vorhanden ist. Diese Art der Vertrautheit kann kaum von den begleitenden Mitarbeitern hergestellt werden. Die Rückmeldung eines Teilnehmers, er habe sich während eines zweiwöchigen Aufenthaltes in Masuren wie ein Urlauber und nicht wie jemand, der betreut wird, gefühlt, zeigt uns, wie wichtig ein solches Angebot ist, so wichtig, dass es immer wieder die Chance einer Wiederholung geben muss und geben wird.

Karin Pohl

Umowa partnerska: Partnerschaftsvertrag: Bad Schussenried/Ehingen und Oświęcim

Podczas 19. Sympozjum PNTZP we wrześniu podpisano umowę o nawiązaniu partnerstwa między Klinikami w Bad Schussenried/Ehingen i Oświęcimiu. Ze strony polskiej podpis złożyły – Dyrektor Kliniki – pani Bigos-Jaworowska, Dyrektor ds Medycznych Dr. Anna Zalewska oraz Agata Rakoczy-Kot (w imieniu placówki socjopsychiatrycznej). Ze strony niemieckiej podpisał Dyrektor Naczelny Wolfgang Rieger i Dyrektor ds Medycznych – Dr. Rudolf Metzger. Kontakty między działem psychiatrycznym Kliniki w Oświęcimiu a ZfP Bad Schussenried/Ehingen istnieją już od lat, w ramach partnerstwa regionalnego Małopolska – Południowa Wirtembergia. Ich nawiązanie poprzedziły spotkania w ramach Sympozjów PNTZP i wymiany delegacji. Wielokrotnie w obu ośrodkach spotykali się lekarze w nich pracujący, wygłaszając specjalnie przygotowane referaty. Od roku 2007 w coraz większym stopniu udaje się zaangażować w wymianę również inne grupy zawodowe (pielęgniarki, ergoterapeutów). W Oświęcimiu do partnerstwa dołączył dodatkowo samodzielny Dom Opieki Dla Przewlekłe Chorych Psychicznie. W Ehingen udało się namówić do partnerstwa diakonat „Bruderhausdiakonie”, zawiadujący w Ehingen placówkami psychiatrii środowiskowej. Podpisanie oficjalnego partnerstwa przy tak uroczystej okazji jest zatem nie tyle początkiem, co wynikiem już działającego partnerstwa i wymiany między Ehingen/Bad Schussenried a Oświęcimiem.

Rudolf Metzger

Bei der 19. Jahrestagung der DPGSG im September wurde der Partnerschaftsvertrag zwischen den Kliniken Bad Schussenried/Ehingen und Oświęcim unterzeichnet. Von polnischer Seite unterzeichneten die Klinikdirektorin Frau Bigos-Jaworowska, die Ärztliche Leiterin Frau Dr. Anna Zalewska und Rajk Agata Rakoczy-Kot im Namen der Sozialpsychiatrischen Einrichtung. Von deutscher Seite unterschrieben Geschäftsführer Wolfgang Rieger und der Ärztliche Direktor Dr. Rudolf Metzger. Im Rahmen der regionalen Partnerschaft Südwürttemberg und Małopolska bestehen langjährige Kontakte zwischen der Psychiatrischen Abteilung der Klinik in Oświęcim und der Psychiatrischen Abteilung des ZfP Bad Schussenried am Gesundheitszentrum Ehingen. Vorausgegangen waren Begegnungen auf den Jahrestagungen der DPGSG sowie gegenseitige Besuche größerer Delegationen. Mehrfach fanden, im Schwerpunkt auf ärztlicher Ebene, direkte Besuche mit Vortragsveranstaltungen in Oświęcim und Ehingen statt. Seit 2007 gelingt es zunehmen, auch andere Berufsgruppen wie Krankenpflege und Ergotherapeuten in den Austausch einzubeziehen. In Oświęcim ist der Partnerschaft ein regionales Wohnheim in eigenständiger Trägerschaft für chronisch psychisch kranke Menschen beigetreten. In Ehingen ist es gelungen, die Bruderhausdiakonie mit ihren sozialpsychiatrischen Einrichtungen in Ehingen für die Partnerschaft zu gewinnen. Die Unterzeichnung eines formalen Partnerschaftsvertrags im feierlichen Rahmen ist damit nicht der Auftakt, sondern ein Ergebnis lebendiger Partnerschaft und Austausches zwischen Ehingen/Bad Schussenried und Oświęcim.

Rudolf Metzger

Dlaczego Oświęcim a nie Auschwitz?

Oświęcim to nieduże, stare polskie miasto w Małopolsce, aktualnie zamieszkałe przez 40 tys. obywateli. Od XIII w. mieszkali w nim również Niemcy - pokojowo obok Polaków - nazywając je „Auschwitz“. W latach 1941-1945, pod niemiecką okupacją, w ramach nazistowskiego terroru utworzono tu obozy koncentracyjne Auschwitz I i Auschwitz II (Birkenau). Na całym świecie są one synonimem ludobójstwa i holocaustu. Mieszkańcy Oświęcimia starają się o to, aby ich miasto stało się znane na arenie międzynarodowej pod jego polską nazwą – jego mieszkańcy nie mają przecież z historycznego punktu widzenia nic wspólnego z tym, co oznacza na Zachodzie słowo Auschwitz. Dlatego mowa jest o partnerstwie między Oświęcimiem a Ehingen.

Kontakty między pielęgniarkami nawiązane

OŚWIĘCIM – Delegacja oddziału dziennego z Ehingen odwiedziła partnerską klinikę w Oświęcimiu. Podróż ta pogłębiła partnerskie stosunki między placówkami dzięki możliwości uzyskania wglądu w codzienną pracę pielęgniarek i pielęgniarzy. Maddalena Saccotelli, Jolanta Wegłowski i Marita Diesch – pielęgniarki Oddziału 1014 w Ehingen przeżyły tydzień pełen nowych wrażeń. Jolanta pełniła dodatkowo rolę nieodzownej, na szczęście zawsze gotowej do pomocy tłumaczki.

Pierwsza niespodzianka czekała na zwiedzających już pierwszego dnia w Klinice. Okazało się, że tutaj pacjenci „trzymają klucz”. Dwójka pacjentów pełni na zmianę, co dwie godziny dyżur przy drzwiach. Pytania o bezpieczeństwo i nadzór szybko się wyjaśniły. Kto ma wyjścia nosi zwykle ubrania, pacjenci, którzy jeszcze nie mogą opuszczać oddziału chodzą w piżamach lub podobnych strojach. W ciągu tygodnia koleżanki z Ehingen poznały pracę koleżanek z Oświęcimia. Rzeczywiście koleżanek, ponieważ zawód pielęgniarski jest w Polsce wykonywany głównie przez kobiety. Pracuje się na dwie zmiany – od 6:30 do 18:30 i od 18:30 do 6:30. Nie ma zaplanowanego czasu na raport, ale oczekuje się, że pielęgniarki przyjdą nieco wcześniej i wyjdą nieco później z Kliniki aby umożliwić zdanie raportu kolejnej zmianie. Wszyscy pracują na cały etat, etatów cząstkowych dla pielęgniarek nie ma w ogóle. Pielęgniarka naczelna wyjaśniła, że nie ma takiej potrzeby. Potwierdziły to same pielęgniarki, mówiąc, że z powodów finansowych praca na część etatu byłaby dla nich nie do pomyślenia.

Warum Oświęcim statt Auschwitz?

Oświęcim ist eine alte polnische Kleinstadt mit 40 000 Einwohnern in der Region Kleinpolen. Seit dem 13. Jahrhundert lebten auch Deutsche in friedlichem Miteinander in dieser Stadt, die sie Auschwitz nannten. Von 1941 bis 1945 wurde unter deutscher Besetzung im Rahmen des nationalsozialistischen Terrors die Konzentrationslager Auschwitz I und Auschwitz II (Birkenau) eingerichtet, die in aller Welt zum Synonym für Völkermord und Holocaust wurden. Die Einwohner von Oświęcim bemühen sich darum, ihre Stadt auch international wieder unter dem polnischen Namen bekannt zu machen, da die Stadt und ihre Bevölkerung mit dem, wofür der Name Auschwitz in der Welt steht, historisch nichts zu tun haben. Deshalb wird von einer Partnerschaft zwischen Oświęcim und Ehingen gesprochen.

Kontakte in der Berufsgruppe Pflege geknüpft

OSWIECIM - Eine Delegation der Satellitenstation Ehingen hat die polnische Partnerklinik in Oswiecim besucht. Die Reise vertiefte die partnerschaftlichen Beziehungen diente dank der Einblicke in den Arbeitsalltag der polnischen Kollegen dem Austausch von Pflegekräften. Maddalena Saccotelli, Jolanta Wegłowski und Marita Diesch, allesamt Krankenschwestern der Satellitenstation 1014 in Ehingen erlebten eine spannende Woche in Polen. Jolanta zusätzlich in der Funktion als unentbehrliche, nimmer schweigende Dolmetscherin. Die erste Überraschung gab's bei der Ankunft am frühen Montagmorgen zum ersten „Arbeitstag“ in der Klinik: Hier sind die Patienten die „Schlüsselgewaltigen“. Jeweils zwei Patienten machen im Zweistundenrhythmus Türdienst. Die Frage nach Überblick und Sicherheit war schnell beantwortet: Wer Ausgang hat, trägt Straßenkleidung, Patienten, die nicht raus dürfen, sind in Schlafanzug oder Morgenrock unterwegs. Im Laufe der Woche gewannen die Ehingerinnen einen Eindruck vom Arbeitsalltag ihrer polnischen Kolleginnen gewinnen. Es sind in der Tat nur Kolleginnen – Krankenpflege ist in Polen reine Frauensache. Gearbeitet wird im Zweischichtbetrieb von 6:30 bis 18:30 und von 18:30 bis 6:30 Uhr. Übergabezeiten gibt es keine, allerdings wird erwartet dass man entsprechend früher kommt und später geht, um eine Übergabe zu ermöglichen. Alle Mitarbeiter arbeiten Vollzeit, Teilzeitmodelle gibt es überhaupt nicht. Dafür gebe es keinen Bedarf, erklärte die Pflegedirektorin. Die polnischen Kolleginnen bestätigten: Aus finanziellen Gründen sei eine Teilzeitbeschäftigung für sie nicht

Bardzo pozytywne wrażenie na gościach zrobiły zajęcia grupowe, ergoterapia, podczas których przyglądali się oni pracy pielęgniarek i terapeutów. Pewne rzeczy różniły się istotnie od postępowania w Ehingen. Na przykład zestawy do mechanicznego unieruchamiania pacjentów, których zyczyły sobie pilnie polskie koleżanki wiosną, dotąd nie zostały użyte. Nadal stosowane są ręcznie szyte taśmy, ponieważ system niemiecki uważany jest za zbyt skomplikowany. Duże różnice są jeśli chodzi o zaopatrzenie i zakwaterowanie. Głównym życzeniem polskich pacjentów jest jak najszybszy powrót do zdrowia i do domu.

Podsumowując, był to bardzo ciekawy tydzień dla koleżanek z Ehingen, spędzony w Klinice Psychiatrii w Oświęcimiu i Domu Pomocy dla Przewlekłe Psychiczenie Chorych w Rajsku. W drodze powrotnej do Niemiec towarzyszyły im trzy polskie pielęgniarki, które z kolei spędziły tydzień w Ehingen. Cel wymiany, czyli nawiązanie kontaktów między pielęgniarkami z obu klinik i zapoznanie się z codzienną pracą został niewątpliwie osiągnięty.

Marita Diesch

Goście z Andrychowa: przyjaźń dalej się rozwija

ZWIEFALTEN – Klinika w Münster przyjęła gości z Polski. Osiem osób z różnych grup zawodowych spotkało się w ramach wymiany doświadczeń.

Z wielkim przejęciem goście z Polski powitani zostali przez grupę pracowników z Zwiefalten, która niespełna rok wcześniej miała okazję korzystać z polskiej gościnności w Andrychowie. Zarówno podczas powitania delegacji przez kierownictwo Kliniki, jak i podczas dalszego pobytu Dariusz Wiercinski i Wiesław Zajac jako tłumacze wspomagali wymianę poglądów i doświadczeń. Goście zapoznali się z pracą na Oddziałach Ogólnopsychiatrycznych 3012 i 3051 oraz Oddziale Psychogeriatrycznym 3051 i w Dziale Uzależnień. Pokazano pracę na oddziałach oraz przedstawiono koncepcję ich funkcjonowania. Jednym z punktów wizyty, również odebranych jako bardzo wzbogacający było spotkanie z Radą Personalną Kliniki. Podczas jednego z dni goście mogli się przekonać o tym, że w SWZ nacisk kładziony jest nie tylko na opiekę stacjonarną. W GPZ Münsingen informacji udzielała Dyrektorka ds. Medycznych Eleonore Fronk. Pozastacjonarne formy opieki omawiane były również podczas wizyty w Biberach. Podczas ożywionej dyskusji przed-

denkbar. In Gesprächsgruppen, Morgenrunden, Freizeitgruppen und Ergotherapie empfanden die Gäste einen grundsätzlich positiven Eindruck von der therapeutischen und pflegerischen Versorgung der Patienten, auch wenn sich bestimmte Dinge wesentlich von hiesigen Verhältnissen unterscheiden. So werden etwa die Fixiergurte, die sich die polnischen Kolleginnen im Frühjahr dringend gewünscht hatten, bis heute nicht genutzt. Es werden weiterhin selbst genähte Bänder verwendet, da die Handhabung deutscher Fixiersysteme als zu kompliziert und zeitaufwändig empfunden wird. Vor allem in Serviceleistungen wie Unterbringung oder Verpflegung gibt es gravierende Unterschiede. Zentraler Wunsch für die polnischen Patienten ist es, bald wieder gesund zu werden und nach Hause zu kommen. Insgesamt erlebten die drei eine spannende Woche in der Psychiatrischen Klinik in Oswiecim und im Heim für chronisch psychisch Kranke in Rajsko. Die Heimreise traten sie in Begleitung dreier polnischer Krankenschwestern an, die ihrerseits eine Woche in Ehingen verbrachten. Das Ziel des Austauschs, Kontakte innerhalb der Berufsgruppe Pflege zu knüpfen und durch gemeinsames Tun im Arbeitsalltag zu vertiefen, ist erreicht.

Marita Diesch

Besuch aus Andrychow: Freundschaft ausgebaut

ZWIEFALTEN – Besuch aus der polnischen Partnerklinik Andrychow hat die Münsterklinik erhalten. Acht Personen unterschiedlicher Berufsgruppen trafen sich zum therapeutischen Informationsaustausch. Mit großem Hallo trafen die Gäste auf die Reisegruppenteilnehmer aus Zwiefalten, die knapp ein Jahr zuvor die polnische Gastfreundschaft in Andrychow hatten genießen dürfen. Bei der Begrüßung durch die Klinikleitung wie auch im weiteren Verlauf der Woche war man auf die „Zwiefaltener“ Übersetzer Dariusz Wiercinski und Wiesław Zajac angewiesen, galt es doch, rege Erfahrungen und Neuerungen der Kliniken auszutauschen. Mit weiteren Mitarbeitern der Münsterklinik kam es zur Diskussion über die Allgemeinspsychiatrische Sektorstation 3012, die Sektorstation Gerontopsychiatrie 3051 und die Suchtabteilung. Die Stationen wurden besichtigt, Konzepte vorgestellt. Einen Vormittag widmeten die Gäste mit dem Personalrat. Auch dieser Programmpunkt wurde von beiden Seiten als sehr bereichernd empfunden. Einen Tag lang konnte sich die Reisegruppe davon überzeugen, dass in SWZ nicht nur der stationäre Bereich im Vordergrund steht. Im GPZ Münsingen stand die leitende Ärztin Eleonore Fronk Rede und

tawiono gościom różnorodność oferty terapeutycznej SWZ. Ponieważ dobre jadło i trunki dały się już niektórym z nich nieco we znaki, idealnym pomysłem okazał się wspólny mecz siatkówki w Rentalhalle. Stanęło na przeciwko siebie ponad 20 zawodników – w drużynach mieszanych i międzynarodowych. Drużyna z Münster wygrała zaledwie o włos, przy czym nie wiadomo jak wyglądałby wynik meczu, gdyby goście z Polski mieli możliwość wcześniejszego potrenowania. Niestety, tak pięknie zaplanowane spalanie zbędnych kalorii zniweczone zostało wieczorną kolacją w pizzerii. Głównym punktem programu kulturalnego był wieczór w Teatrze Ulmer na przedstawieniu operowym „Tannhäuser” Richarda Wagnera. Dopelnieniem części turystycznej były odwiedziny w łaźniach termalnych Bad Buchau i Meersburg.

Polscy goście zabrali ze sobą wiele nowych wrażeń. Wszyscy byli zgodnie, że nasze przyjacielskie kontakty na pewno nie zanikną w przyszłości.

Ralf Aßfalg

Antwort. Der außerklinische Bereich stand auch in Biberach im Fokus. Eine ausgiebige Diskussion im Berliner Hof zeigte den Teilnehmern die Vielfalt der Angebote in SWZ. Da das gute Essen beim einen oder anderen Teilnehmer bereits seine Spuren hinterlassen hatte, kam ein abendliches Volleyballspiel in der Rentalhalle genau richtig.

Mehr als 20 Teilnehmer maßen sich beim Spiel. Gemischte Mannschaften und ein „Länderspiel“ standen auf dem Programm. Hier konnte sich die deutsche Mannschaft nur knapp durchsetzen, allerdings hatten die Mitarbeiter der Münsterklinik einen klaren Trainingsvorsprung. Der angestrebte Kalorienabbau wurde freilich durch das abendliche Essen in der Pizzeria wieder zunichte gemacht. Kulturelles Highlight im Besuchsprogramm war die Oper Tannhäuser von Richard Wagner im Ulmer Theater. Besuche in den Thermalbädern Bad Buchau und Meersburg rundeten den Erfahrungsaustausch und die Freizeitaktivitäten ab.

Die polnischen Besucher nahmen viele Eindrücke in ihr Heimatland mit. Die freundschaftlichen Beziehungen, da waren sich alle Beteiligten einig, werden auch in Zukunft fortbestehen.

Ralf Aßfalg

Przy wspólnej kolacji przygotowanej przez Deborę Zwick i Antona Fatha goście zachwycili się kunsztem kulinarnym gospodarzy, nieustępującym niejednej renomowanej restauracji.

Bei einem gemeinsamen Abendessen, das die Mitarbeiter Debora Zwick und Anton Fath privat ausrichteten, konnten sich alle Teilnehmer von der Kochkunst überzeugen. Fath zauberte ein fünfgängiges Menü, das manchem Sterne-Hotel zur Ehre gereicht hätte.

Sprawozdanie z pobytu w Asklepios Westklinikum w Hamburgu **Positive Hospitationserfahrungen im Asklepios West Klinikum Hamburg**

W marcu 2008 miałyśmy przyjemność przez tydzień przypatrywać się pracy terapeutycznej naszych kolegów z Kliniki Psychiatrii w Asklepios Westklinikum w Hamburgu. Najbardziej interesował nas charakter pracy na oddziałach oferujących leczenie dla osób z podwójną diagnozą. Miałyśmy okazję przyjrzeć się zajęciom odbywającym się na oddziale leczenia odwykowego. Podstawowe zasady jakimi kieruje się nasz zespół terapeutyczny w leczeniu uzależnień są spójne z tym, co zobaczyłyśmy. Z kolei nowością było dla nas stosowanie na oddziale akupunktury, a także brak oddzielnego oddziału całodobowego zorientowanego wyłącznie na detoksykację pacjentów. Dzięki uprzejmości naszych kolegów uczestniczyłyśmy w obchodach oraz zebraniach zespołu. Miałyśmy również możliwość obserwowania konsultacji psychiatrycznej jednej z pacjentek oddziału. Ciekawym doświadczeniem było zwiedzanie licznych pracowni przeznaczonych do terapii zajęciowej oraz arte terapii i oglądanie prac pacjentów. Ważnym punktem tego krótkiego lecz intensywnego stażu była wizyta w ośrodku „Therapiezentrum Psychose Und Sucht” przy Theodorstrasse 41 b II. Dzięki życzliwości personelu mogłyśmy poznać podstawowe zasady funkcjonowania ośrodka oraz szczegółowy plan terapii dla pacjentów z podwójną diagnozą. Chciałyśmy bardzo podziękować Prof. Michaelowi Starkowi za zaproszenie i umożliwienie nam pobytu w klinice. Szczególne podziękowania za ciepłe przyjęcie i opiekę składamy dla Dr Susanne Joisten.

Agnieszka Orzechowska, Magdalena Rozenfeld

Im März 2008 hatten wir die Freude, die therapeutische Arbeit unserer Kollegen am Asklepios Westklinikum Hamburg für eine Woche zu begleiten. Am meisten Interesse hatten wir dabei an der Station für Doppeldiagnosen (psychische Erkrankung und Sucht). Zusätzlich wurde es uns ermöglicht, einzelne therapeutische Sitzungen auf der Station für Alkoholkrankungen zu verfolgen. Wir konnten hier viele Elemente unserer eigenen Arbeit mit Abhängigkeitserkrankungen wieder erkennen. Neu und interessant für uns war aber der routinemäßige Einsatz von Akupunktur und, dass es keine Station gab, in der nur der körperliche Entzug statt fand, sondern, dass alles in ein therapeutisches Konzept eingebunden war. Wir hatten auch Gelegenheit, an den Teamsitzungen und therapeutischen Übergaben (Akutstation) teilzunehmen. Wir waren insbesondere von der Integration von Beschäftigungstherapeuten und Kunsttherapeuten in das therapeutische Team angetan und von der Möglichkeit, die Arbeit der Patienten im Gesamtteam therapeutisch thematisieren zu können. Auch konnten wir, dank der freundlichen Vermittlung der Kollegen, das Therapiezentrum für Psychose und Sucht in der Theodorstraße 41 b in Hamburg zu besuchen. Wir erfuhren hier viel über die prinzipielle Konzeption dieser Therapieeinrichtungen, aber auch genaueres über die therapeutischen Behandlungspläne. Wir möchten uns an dieser Stelle sehr herzlich für die freundliche Einladung bei Herrn Prof. Sadre Chirazi-Stark bedanken und für die persönliche Betreuung bei Frau Dr. Susanne Joisten.

Agnieszka Orzechowska, Magdalena Rozenfeld

Nasza podróż na Ukrainę

W dniach od 28.06 do 06.07.08 delegacja złożona z 9 polskich i niemieckich członków wybrała się na Ukrainę. W jej skład wchodził Niels Pörksen, Carl-Ernst von Schönfeldt i Martin Reker z Bielefeld, Angela Schürmann z Lubecki, Karl-Peter Röhl i Christa Kreuzhof z Bedburg-Hau, Elmar Spancken z Mönchengladbach i Maria Woloszek-Brzozon oraz Krzysztof Nazimek z Opola.

Program wizyty, noszącej tytuł „Międzynarodowa wymiana doświadczeń na temat organizacji pomocy psychiatrycznej w Niemczech, Polsce i na Ukrainie” ustalony został wspólnie przez Ministerstwo Zdrowia Ukrainy, Stowarzyszenie Psychiatrów Ukraińskich oraz Związek Dyrektorów

Unsere Reise in die Ukraine

Eine Delegation aus neun deutschen und polnischen Teilnehmern bereiste vom 28.06. bis 06.07.2008 die Ukraine: Niels Pörksen, Carl-Ernst von Schönfeldt und Martin Reker aus Bielefeld, Angela Schürmann aus Lübeck, Karl-Peter Röhl und Christa Kreuzhof aus Bedburg-Hau, Elmar Spancken aus Mönchengladbach und Maria Woloszek-Brzozon und Krzysztof Nazimek aus Opole. Das Besuchsprogramm mit dem Arbeitstitel „Internationaler Erfahrungsaustausch über die Organisation psychiatrischer Hilfen, Deutschland – Ukraine – Polen“ wurde organisiert vom Gesundheitsministerium der Ukraine, der Vereinigung der Psychiater der Ukraine und der Ver-

Instytucji Psychiatrycznych na Ukrainie. Projekt wsparty został również przez niemiecką organizację „Aktion Mensch” oraz Ministerstwo Zdrowia Republiki Federalnej Niemiec (które promuje nawiązywanie partnerstw z klinikami z krajów wschodnioeuropejskich).

W ramach wizyty skoncentrowano się na kilku regionach: miasto i okręg Odessa, autonomiczna Republika Krym, miasto i okręg Kijów. W ciągu całej podróży delegacji towarzyszyli Dr Irina Pinchiuk, Naczelna Psychiatra Ukrainy, Dr Jurij Zakal, Naczelny Psychiatra okręgu Lwów, Dr Roman Bohuta, psychiatra z Kliniki lwowskiej oraz Michaił Pustovoyt z Uniwersytetu w Odessie.

Ogromne wrażenie na członkach delegacji wywarły bezkompromisowa otwartość i pełna zaufania atmosfera wytworzona przez gospodarzy, co wpłynęło też na wynik oceny aktualnej sytuacji opieki psychiatrycznej na Ukrainie. Mieliśmy możliwość uzyskania wglądu we wszystkie działy odwiedzanych placówek, bez najmniejszych ograniczeń, w tym również w oddziały psychiatrii sądowej.

Po licznych dyskusjach oraz obradach w ramach dużego sympozjum psychiatrycznego na Krymie z dużym szacunkiem odnosimy się do zdecydowania i konsekwencji, z jakimi wiodący ukraińscy psychiatrzy podchodzą do kompleksowej reformy psychiatrii w swoim kraju poprzez

- szeroką ocenę stanu aktualnego dzięki wizytacjom we wszystkich placówkach psychiatrycznych prowadzonym w ostatnich latach przez komisję pod kierownictwem Psychiatrii Naczelnej Dr Iriny Pinchiuk
- Sformułowanie Narodowego Programu dla Psychiatrii zorientowanego wg standardów analogicznych reform w krajach UE
- intensywne starania o polityczne przeforsowanie programu

Według naszych obserwacji dla wielu placówek psychiatrycznych na Ukrainie charakterystyczne są nadal:

- umieszczenie pacjentów w przepelnionych, wielkich szpitalach psychiatrycznych
- długotrwałe hospitalizacje przewlekłe chorych wynikające z braku koncepcji na rehabilitację
- brak systemu wsparcia społecznego dla działań na rzecz integracji chorych psychicznie w społeczeństwie
- zbyt niski nakład środków na opiekę psychiatryczną w ramach całościowego budżetu ochrony zdrowia.

Ukoronowaniem naszej podróży była duża konferencja podsumowująca w Kijowie pod patronatem Ministerstwa Zdrowia, z licznym udziałem przedstawicieli prasy i telewizji. Była ona okazją do wydania oświadczenia, które wcześniej uzgodnio-

einigung der Leiter der psychiatrischen Anstalten der Ukraine. Das Projekt wurde auch gefördert durch die „Aktion Mensch“ und vom Ministerium für Gesundheit der Bundesrepublik Deutschland auf dem Hintergrund aktueller Bemühungen, Klinikpartnerschaften mit osteuropäischen Ländern aufzubauen.

Das Besuchsprogramm war auf drei Schwerpunktregionen ausgerichtet: Stadt und Gebiet Odessa, autonome Republik Krim, Stadt und Gebiet Kiew. Unsere Delegation wurde auf der gesamten Reise begleitet von Dr. Irina Pinchiuk, Hauptpsychiaterin der Ukraine, Dr. Jurij Zakal, Hauptpsychiater des Gebiets Lviv, Dr. Roman Bohuta, Psychiater der psychiatrischen Klinik Lemberg und Dr. Mikhail Pustovoyt, Universität Odessa.

Beeindruckend und für die Beurteilung des gegenwärtigen Standes der psychiatrischen Versorgung in der Ukraine entscheidend war die kompromisslose Offenheit und vertrauensvolle Atmosphäre in allen Begegnungen. Man gab uns uneingeschränkten Einblick in alle Bereiche der besuchten Institutionen einschließlich der forensischen Abteilungen. In zahlreichen Diskussionen und im Rahmen eines großen Symposiums auf der Krim nahmen wir mit großem Respekt zur Kenntnis, mit welcher Entschlossenheit und Konsequenz maßgebliche ukrainische Psychiater eine umfassende Psychiatriereform in Angriff nehmen, u. a. durch

- eine umfassende Bestandsaufnahme durch systematische Besuche aller psychiatrischen Einrichtungen der Ukraine im Verlauf des letzten Jahres durch eine Kommission unter Leitung der Hauptpsychiaterin Dr. Irina Pinchiuk
- Formulierung eines nationalen Psychiatrieprogramms, das sich an den Prinzipien und Standards der Psychiatriereformen in den Ländern der EU orientiert und
- aussichtsreiche Bemühungen zur politischen Durchsetzung des Reformprogramms.

In weiten Bereichen, so unser Eindruck, ist die ukrainische Psychiatrie noch geprägt durch

- bedrückende Unterbringungen in überfüllten Großkrankenhäusern
- dauerhafter Hospitalisierung chronisch Kranker aufgrund fehlender Konzepte zur Rehabilitation
- fehlende soziale Sicherungssysteme zur Integration psychisch Kranker in die Gesellschaft und
- einen unzureichenden Anteil der Psychiatrie am Gesamtbudget psychiatrischer Versorgung.

Den Abschluss unserer Reise bildete eine große Schlusskonferenz in Kiew unter Federführung des Gesundheitsministeriums und unter großer Anteilnahme der Presse und des Fernsehens. Hier wurde uns Gelegenheit gegeben, eine „Erklärung“

ne zostało co do formy i treści z kolegami ukraińskimi.

Prasa i telewizja na Ukrainie z dużym zainteresowaniem śledziły naszą wizytę oraz donosiły o jej przebiegu i wydanym oświadczeniu. Ton tych doniesień – wzywających do pilnego działania dał nam nadzieję na to, że odegraliśmy pomocną rolę dzięki naszej wizycie, oraz że reformatorska inicjatywa przekształci się w program polityczny.

Obecnie wspólnie z niemieckim Ministerstwem Zdrowia przygotowujemy rewizytę kolegów z Ukrainy, w ramach której odwiedzić mają oni regiony Nadrenii i Wschodniej Westfalii (Bielefeld) celem zapoznania się podstawowymi założeniami reformy psychiatrii w Niemczech. Wizyta ma dojść do skutku w Maju 2009 roku i być dalszym krokiem w kierunku ukształtowania długotrwałej współpracy z Ukrainą.

Elmar Spancken

abzugeben, die in Form und Inhalt zuvor mit unseren ukrainischen Kollegen abgestimmt worden war.

Die große Resonanz dieser Veranstaltung und unserer Erklärung in der Presse und im Fernsehen mit dem Tenor der Dringlichkeit von Reforminitiativen ließ uns mit dem Gefühl abreisen, dass wir mit unserem Besuch eine hilfreiche Rolle spielen konnten in einer Situation und zu einem Zeitpunkt, wo eine entschlossene Reforminitiative die Chance hat zu einem politischen Programm zu werden. Zurzeit bereiten wir in Zusammenarbeit mit dem Bundesgesundheitsministerium den Gegenbesuch einer ukrainischen Delegation vor, der in den Schwerpunktregionen Rheinland und Ostwestfalen/Bielefeld Prinzipien der Psychiatriereform in Deutschland vermitteln soll. Er wird voraussichtlich im Mai 2009 stattfinden und soll eine längerfristige und nachhaltige Zusammenarbeit mit der Ukraine einleiten.

Elmar Spancken

Błądzić po ludzku! Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w Polsce Irren ist menschlich: Die Polnische nationale Psychiatriereform

Opieka zdrowotna dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Polsce jest słabo dostępna, nierównomiernie rozmieszczona, oferuje kosztowny i nieskuteczny model organizacyjny z dominującą pozycją odległego szpitala (azulu), ograniczoną dostępnością opieki ambulatoryjnej i praktycznie niedostępnością środowiskowych form organizacyjnych. Jest niedoinwestowana, ulega dekapitalizacji. Zasoby kadrowe są niedostateczne i maleją. Ograniczony jest dostęp do nowoczesnej farmakoterapii. W funkcjonowaniu systemu zawodzi ciągłość opieki dla tych, którzy jej potrzebują, a dla większości - koordynacja działania między różnymi placówkami opieki zdrowotnej oraz oparciem świadczonej przez placówki pomocy społecznej. System ochrony zdrowia psychicznego w Polsce nie odpowiada współczesnym standardom i potrzebom społecznym - nie można dłużej odkładać początku jego gruntownej, systemowej przebudowy. Zdrowie psychiczne musi być traktowane jako nieodłączny składnik zdrowia. Czas zaprzestać nierównego traktowania osób chorujących psychicznie i ich problemów zdrowotnych – fakty wskazują na wiele przejawów takiej dyskryminacji zarówno indywidualnej, jak i strukturalnej, tj. zakorzenionej w sposobie działania wielu instytucji społecznych oraz w bezmyślnie upowszechnianych stereotypach kulturowych. Konieczna jest zasadnicza zmiana

Die Gesundheitsfürsorge für psychisch kranke Menschen in Polen ist für die Betroffenen schlecht zugänglich, unregelmäßig verteilt, aufgebaut nach einem kostspieligen und ineffektiven Modell mit vorrangiger Rolle eines weit entfernten Krankenhauses („Asyl“), begrenzter Verfügbarkeit ambulanter Versorgung und eigentlich nicht existierenden sozial-psychiatrischen Formen der Behandlung. Sie ist unterfinanziert, und ständiger Dekapitalisierung unterworfen, so dass auch das Personal immer knapper wird. Der Zugang zu den neuesten Medikamenten ist ebenfalls begrenzt. Die Kontinuität der Behandlung für die, die es am meisten brauchen, ist unzureichend und mangelt häufig an Koordination der Aktivitäten verschiedener psychiatrischer Einrichtungen und an Sozialhilfe. Das System der psychiatrischen Gesundheitsfürsorge in Polen entspricht nicht den modernen Standards und den Bedürfnissen der Gesellschaft. Man kann den Beginn einer grundlegenden Reform nicht weiter in die Zukunft verschieben. Psychische Gesundheit muss als untrennbarer Bestandteil der Gesundheit gesehen werden. Der ungleiche Umgang mit psychisch Kranken muss aufhören – es gibt viele Beispiele solcher Diskriminierungen sowohl von einzelnen Menschen, als auch von ganzen Gruppen – eine strukturelle Diskriminierung die tief in den Abläufen vieler sozialer Einrichtungen und in kulturellen Stereotypen verwurzelt ist. Es ist notwendig die Vorge-

podejścia wobec problemów medycznych, społecznych i ekonomicznych związanych ze zdrowiem psychicznym. Ignorancja i lekceważenie wobec tych problemów prowadzi bowiem, obok ogromu zbędnych cierpień osób i rodzin, do strat i kosztów społecznych związanych z możliwymi do ograniczenia skutkami zaburzeń psychicznych w postaci np.: niepełnosprawności, niesamodzielności, braku zatrudnienia, dysfunkcji rodzinnych, napiętnowania, wykluczania społecznego, uzależnienia od instytucji. Dlatego także w niebogatym kraju zdrowie psychiczne należy traktować jako istotną wartość - wyzwanie dla polityki społecznej i zdrowotnej państwa oraz przedstawicielstw samorządowych. W lipcu 2008 Sejmu uchwalił nowelizację Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego ustanawiająca Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego (NPOZP) definiując jego zadania i wskazując instytucje odpowiedzialne za jego realizację. Zadania Programu skupione są wokół trzech strategicznych celów.

CEL 1. Zmiana pozycji społecznej zdrowia psychicznego i jego zaburzeń: promowanie zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, poprzez:

- upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego oraz rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu
- zapobieganie zaburzeniom psychicznym oraz przeciwdziałanie nietolerancji, wykluczeniu i dyskryminacji osób z problemami zdrowia psychicznego
- tworzenie instytucji poradnictwa i pomocy w kryzysach

CEL 2. Reforma opieki psychiatrycznej - zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej, zintegrowanej i dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form pomocy niezbędnych do życia w środowisku społecznym (w tym rodzinnym, zawodowym) poprzez systemowe upowszechnienie:

- środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej (rozwój sieci lokalnych centrów zdrowia psychicznego równoważącej stopniowo wpływ, pozycję i funkcję azylów psychiatrycznych, dostosowanie nakładów i zasobów do potrzeb, racjonalizacja finansowania opieki psychiatrycznej, wzrost i różnicowanie zasobów profesjonalnych)
- zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego (rozwój i różnicowanie sieci oparcia społecznego)
- udziału w życiu zawodowym (udostępnianie

hensweise hinsichtlich der medizinischen, sozialen und ökonomischen Probleme, die mit psychischer Gesundheit verbunden sind, gründlich zu verändern. Ignoranz und Missachtung dieser Probleme führen nämlich zu unnötigem Leid der Betroffenen und Angehörigen, sowie zu sozialen Verlusten und Kosten die ansonsten vermeidbar wären, wie z.B.: Erwerbsunfähigkeit, Unselbständigkeit, Arbeitslosigkeit, Dysfunktionen in der Familie, Stigmatisierung, sozialer Isolierung und Abhängigkeit von unterschiedlichen Einrichtungen. Aus diesem Grund muss auch in einem nicht besonders reichen Land psychische Gesundheit als ein besonderer Wert geschätzt werden – eine Herausforderung für die Sozial- und Gesundheitspolitik des Staates sowie für die Vertreter der Gemeinden. Im Juli 2008 wurde im polnischen Landtag eine Novelle des Gesetzes zum Schutz von Psychischer Gesundheit beschlossen. In diesen Rahmen wurde auch die Polnische Nationale Psychiatrie-Reform beschlossen. In diesem Programm wurden die Aufgaben der Reform sowie die Verantwortlichen für ihre Einführung benannt. Die Reform setzt 3 strategischen Hauptziele voraus:

Ziel 1. Änderung der Wahrnehmung psychischer Gesundheit/psychischer Störungen in der Gesellschaft: Förderung psychischer Gesundheit und Vorbeugung psychischer Störungen durch:

- Verbreitung von Wissen über psychische Gesundheit, Gestaltung von Verhalten und Lebensstil, die für die Psyche schonend und stützend sind. Entwicklung von Bewältigungsstrategien in psychisch belastenden Situationen
- Vorbeugung psychischer Störungen sowie Aktionen gegen Intoleranz, soziale Ausgrenzung und Diskriminierung der Betroffenen
- Errichtung von Beratungsstellen und Kriseninterventionseinrichtungen

Ziel 2. Reform des psychiatrischen Gesundheitssystems – Schaffung einer integrierten und zugänglichen Gesundheitsfürsorge für die Betroffenen, sowie anderer Hilfsangebote die unverzichtbar sind für das Leben im sozialen Umfeld (u.a. in der Familie, am Arbeitsplatz) durch systematische Verbreitung:

- eines sozialpsychiatrischen Modells des Gesundheitssystems (Entwicklung eines Netzwerks von lokalen Zentren für Psychische Gesundheit, die allmählich den Einfluss, die Stellung und die Funktionen von großen psychiatrischen Krankenhäusern ausgleichen sollen. Anpassung der Ressourcen an den Bedarf, Ökonomisierung der psychiatrischen Versorgung, Wachstum und Differenzierung professioneller Ressourcen)
- Differenzierung von sozialen Hilfen und Unterstützungsangeboten (Entwicklung eines Netzes von sozialer Unterstützung)
- Teilnahme am Berufsleben (Zugang zu verschie-

różnych i nowych form aktywności zawodowej, dostosowanej do potrzeb i możliwości osób odzyskujących zdrowie po kryzysach psychicznych)

- koordynacji różnych form opieki i pomocy (na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym)
- CEL 3. Gromadzenie rzetelnej i przydatnej wiedzy dla przyszłości - rozwój badań naukowych i systemów informacji z zakresu ochrony zdrowia psychicznego

Jako podmioty odpowiedzialne za realizację programu Ustawa wskazuje na: (1) samorządy wojewódzkie, powiatowe i gminne, (2) ministrów w zakresie niektórych właściwych dla nich zadań, (3) Narodowy Fundusz Zdrowia. Szczegóły realizacji Programu w latach 2009-2013 mają być zapisane w przygotowywanym właśnie Rozporządzeniu Rady Ministrów. Można mieć nadzieję, że podjęta przez rząd inicjatywa przerodzi się w program skutecznych działań odpowiednich do rangi, powagi i rozległości problemu, i będzie można rozpocząć realizację, Programu spóźnionego w stosunku do większości dobrze zarządzanych krajów Europy o około 30 lat. Niestety – nic nie jest dane bez wysiłku. Już widoczne są próby opóźniania, rozmywania i sabotowania realizacji Programu, choć proponowane w nim działania nie są niczym nadzwyczajnym, ani specjalnie nowym. Stanowią przecież tylko ludzką, obywatelską i profesjonalną powinność - zmierzającą do uwolnienia Polaków od niewiedzy i bezradności wobec problemów i kryzysów zdrowia psychicznego, do uwolnienia chorujących psychicznie od stereotypów i dyskryminacji oraz do zapewnienia im równego dostępu do dobrej i możliwie efektywnej opieki, która nie będzie naruszać ich godności. Środowisko psychiatryczne od lat podejmowało starania o unowocześnienie opieki psychiatrycznej w naszym kraju. Wielką pomocą w kształtowaniu środowiskowej wyobraźni profesjonalnej jest od lat wymiana doświadczeń dokonująca się w ramach Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego. Jednak zdrowie psychiczne i związane z nim problemy zdrowotne nie są tylko sprawą środowiska psychiatrów – wymagają zrozumienia i dobrej woli ze strony wszystkich, bo wszystkich w jakimś stopniu i w jakimś okresie życia mogą dotknąć lub dotkną.

Jacek Wciórka

denen und neuen Formen von beruflichen Aktivitäten angepasst an die Bedürfnisse und Möglichkeiten der Personen, die sich nach psychischen Krisen auf dem Weg der Besserung befinden)

- Koordinierung der verschiedenen Formen der Versorgung und Hilfen (auf Landes-, Regional- und Gemeindeebene)

Ziel 3. Sammlung nützlicher und solider Informationen für die Zukunft – Entwicklung von Forschung und Informationssystemen zum Thema Schutz von psychischer Gesundheit

Als Verantwortliche für die Einführung der Reform werden genannt: (1) Woiwodschafts-, Kreis- und Gemeindegemeinschaften, (2) die Minister, die für die entsprechenden Aufgaben und Bereiche zuständig sind, (3) der Nationale Gesundheitsfond. Die Einzelheiten bzgl. der Einführung der Reform in den Jahren 2009-2013 werden in einem Dekret beinhaltet sein, das gerade von der Regierung vorbereitet wird. Es besteht die Hoffnung, dass die Initiative der Regierung als Resultat ein wirksames, dem Ausmaß der Aufgaben angemessenes Programm erarbeitet wird, durch das die um etwa 30 Jahre verspätete Reform (im Vergleich zu der Mehrheit anderer Länder Europas) wird beginnen können.

Leider bekommt man nichts umsonst. Schon jetzt sieht man Versuche, das Ganze zu verlangsamen und zu sabotieren, obwohl die in dem Reformprogramm vorgeschlagenen Aktionen im Grunde nichts besonders Neues darstellen. Sie folgen einer menschlichen, bürgerlichen und professionellen Pflicht – mit dem Ziel, mangelnde Informationen und Ratlosigkeit bezüglich psychischer Krisen und Probleme zu beenden, gleichzeitig die Betroffenen von Stigmatisierung und Diskriminierung zu entlasten und ihnen den gleichen Zugang zu guter und möglichst effektiver Gesundheitsfürsorge zu gewährleisten, ohne ihre Würde zu gefährden.

Psychiatrische Kreise Polens versuchen schon seit Jahren die Psychiatrie im Lande zu modernisieren. Der Austausch in Rahmen der Deutsch-Polnischen Gesellschaft für Seelische Gesundheit ist seit langer Zeit eine Hilfe und Unterstützung bei unserer Vorstellung von sozialer Psychiatrie. Nichts desto trotz betreffen psychische Gesundheit und damit verbundene Probleme nicht nur Psychiater – das Einverständnis und der gute Wille von allen Seiten ist notwendig, weil die Probleme jeden von uns irgendwann treffen können oder werden.

Jacek Wciórka

Pomnik ku czci pomordowanych chorych psychicznie, inicjatywy w Polsce i w Niemczech Ein Denkmal für die ermordeten psychisch Kranken, Initiativen in Polen und Deutschland

W Polsce: Z inicjatywy Tadeusza Nasierowskiego, wykładowcy w warszawskim Instytucie Psychiatrii i Neurologii planuje się wzniesienie pomnika ku czci pomordowanych chorych psychicznie (w latach 1939-1945) wszystkich narodowości. Miałby on stanąć w pobliżu kościoła zniszczonego podczas Powstania Warszawskiego Szpitala Św. Jana Bożego, pomiędzy pomnikami Powstania Warszawskiego a Getta Warszawskiego, w pobliżu pomnika Umschlagplatz (skąd odchodziły transporty do obozów zagłady). Inicjator projektu spodziewa się, że dzięki takiemu umiejscowieniu – na trasie często odwiedzanej przez turystów – uda się rozpowszechnić wiedzę na temat losów ofiar mordów na chorych – zbrodni, która poprzedziła Holocaust.

W Niemczech: 20 stycznia 2009 roku, podczas otwartego sympozjum w Berlinie dyskutowano na temat przyszłości historycznego terenu Tiergartenstr. 4. W tym miejscu w czasach narodowego socjalizmu podejmowano decyzję o mordowaniu osób chorych psychicznie i niepełnosprawnych umysłowo. Do udziału w sympozjum zapraszały „Fundacja – Topografia Terroru” oraz „Fundacja – Pomnik dla Pomordowanych Żydów Europy”. Już istniejący pomnik „szary autobus” - który przypomina o transportach pacjentów do miejsc zagłady w autobusach specjalnie do tego celu założonej firmy pod zakamuflowaną nazwą „Użyteczny Publicznie Transport Chorych – sp. z o. o.,” zostanie pod koniec stycznia 2009 zdemontowany i tymczasowo wystawiony w Brandenburgii. Tam, w czasach nazistowskich znajdowała się placówka specjalizująca się w mordowaniu – eutanazji dzieci – Kinderfachabteilung Brandenburg-Göhrden, pod kierownictwem psychiatrii dzieci i młodzieży – Hansa Heinze. Na autobusie-pomniku umieszczono napis: „Dokąd nas zabieracie?” - słowa, które wypowiedział jeden z pacjentów prowadzony do autobusu. Niestety, wydaje się, że różne inicjatywy w Polsce i w Niemczech jak dotąd są w niewielkim, a być może w żadnym stopniu ze sobą skoordynowane.

Detlef Klotz

In Polen: Auf Anregung von Tadeusz Nasierowski, Dozent am Warschauer Institut für Psychiatrie und Neurologie ist in Polen eine Initiative entstanden, in der Nähe der Kirche des während des Warschauer Aufstands 1944 zerstörten psychiatrischen Jan-Bozy-Krankenhauses ein Denkmal für die zwischen 1939 und 1945 ermordeten psychisch kranken Menschen aller Nationen zu errichten. Es soll seinen Platz in der Nähe der Denkmäler für den Ghetto-Aufstand 1943 und den Warschauer Aufstand 1944 finden in Nachbarschaft des Umschlagplatzes, von dem die Transporte in die Vernichtungslager abgingen. Der Initiator verspricht sich auf diesem oft besuchten Besichtigungsweg eine erhöhte Aufmerksamkeit auf das Schicksal der Opfer der Krankenmorde, die dem Holocaust vorausgingen.

In Deutschland: Am 20. Januar 2009 fand ein Symposium in Berlin statt, veranstaltet von der Stiftung Topographie des Terrors und des „runden Tisches“ zur Gestaltung des Gedenkens an Euthanasie und Zwangssterilisation. Allen Beteiligten – Psychiatererfahrenen, betroffenen Angehörigen, Behindertenverbänden, Fachleuten aus der Psychiatrie, der Gedenkstätten und der Berliner Senatsverwaltung, liegt daran, möglichst bald eine Stätte des Gedenkens, Erinnerns und der Information und Dokumentation am Gelände Tiergartenstraße 4 zu errichten.

Es kommt jetzt darauf an, das Projekt konkret zu planen und zu realisieren. Das schon existierende Wanderdenkmal „Grauer Bus“, das an den Abtransport der Patienten in die Tötungsanstalten in den Bussen der eigens für diesen Zweck unter dem Tarnnamen Gemeinnützige Krankentransport GmbH (GeKrat) erinnern soll, wird Ende Januar 2009 am Gelände Tiergartenstraße 4 abgebaut und zunächst in Brandenburg vorübergehend aufgestellt. Dort befand sich in der NS-Zeit eine besonders für Kindereuthanasie-Morde berüchtigte sog. Kinderfachabteilung Brandenburg-Göhrden unter der Leitung des Kinder- und Jugendpsychiaters Hans Heinze. Im Denkmalbus eingeschrieben ist das Zitat: „Wohin bringt Ihr uns?“, die überlieferte Frage eines Patienten. Bedauerlicherweise hat es den Anschein, als ob die unterschiedlichen Initiativen in Polen und Deutschland bisher wenig bis gar keine Kontakte miteinander haben.

Detlef Klotz

Katyń-książka dla niemieckich szkół / Katyń-Buch in deutschen Schulen

Federalna Centrala Edukacji Politycznej w Bonn zaopatruje nauczycieli, popularyzatorów, szkoły i ośrodki kształcenia w Niemczech w materiały do nauczania i podręczniki. Stale wydaje ważne książki dotyczące historii najnowszej w korzystnej cenie (ok. 2.00 euro). Między nowościami wydawniczymi zimy 2008 znajduje się również książka **Victor Zaslavsky: Czystka klasowa – Masakra Katynia**.

Około 22.000 polskich oficerów i intelektualistów padło ofiarą stalinowskiego mordu zbiorowego w Katyniu w 1940 roku. Do dziś nie nastąpiło historyczne rozliczenie się z tą kwestią.

Członkowie sowieckiego Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych NKWD zamordowali ok. 22.000 Polaków, przede wszystkim oficerów, intelektualistów i ludzi stanowiących kadrę kierowniczą. Propaganda narodowego socjalizmu zinstrumentalizowała tę zbrodnię dla swoich celów, podczas gdy Związek Radziecki obciążył nią Wehrmacht, a Alianci przemilczeli – co do dziś pozostaje dla Polski niezrozumiałe –, aby nie rozdrażnić sowieckich Aliantów. Pierwsze próby rozliczenia się z prawdą historyczną podczas Pierestrojki i po rozpadzie Związku Radzieckiego zostały zakończone pod niewiarygodnym pretekstem po objęciu rządów przez Władimira Putina. Ponownie panuje tendencja do oficjalnego ignorowania faktów historycznych i przemilczania wszystkiego, co mogłoby stać na drodze gloryfikowaniu historii sowieckiej. Tak jak Auschwitz stało się synonimem polityki „czystki etnicznej”, tak Zaslavsky postrzega opartą o nowe dokumenty analizę stalinowskiego mordu masowego w Katyniu jako ucieleśnienie „czystki klasowej”.

Autor, który od 1975 roku wykłada na University of California, Stanford University oraz na Uniwersytetach we Florencji, Wenecji, Bergamo i Neapolu, otrzymał w grudniu 2008 za swoją książkę nagrodę Hannah-Arendt-Preis przyznaną przez Fundację im. Heinricha Bölla.

Informacje/zamówienia pod adresem:
www.bpb.de/publikationen/FP2CQ0
(cena 2,00 €)
Detlef Klotz

Die Bundeszentrale für Politische Bildung in Bonn versorgt Lehrer, Multiplikatoren, Schulen und Bildungsstätten in Deutschland mit Lehr- und Lernmaterial. Sie veröffentlicht auch immer wieder wichtige Bücher zur Zeitgeschichte in preiswerten Ausgaben (ca. 2,00 Euro pro Band). Unter den Neuerscheinungen des Winters 2008 ist auch das **Buch von Victor Zaslavsky: Klassensäuberung – Das Massaker von Katyn**.

Dem stalinistischen Massenmord von Katyn fielen 1940 zirka 22 000 polnische Offiziere und Intellektuelle zum Opfer. Eine geschichtliche Aufarbeitung gab es bis heute nicht.

Angehörige des sowjetischen Volkskommissariats für Inneres NKWD ermordeten rund 22 000 Polen, überwiegend Offiziere, Intellektuelle und Führungskräfte. Die NS-Propaganda instrumentalisierte das Verbrechen für ihre Zwecke, während die Sowjetunion es der Wehrmacht anlastete und die Alliierten es – für Polen bis heute unverständlich – verschwiegen, um die sowjetischen Alliierten nicht zu „brüskieren“.

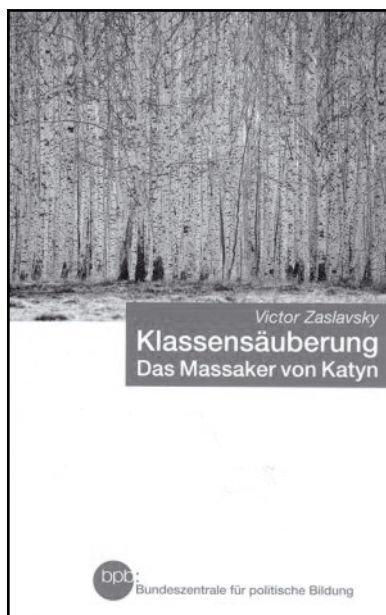
Ansätze zur Aufarbeitung der geschichtlichen Wahrheit während der Perestrojka und nach dem Zusammenbruch der Sowjetunion fanden nach dem Regierungsantritt Putins mit fragwürdigen

Begründungen ihr Ende. Es herrscht erneut die Tendenz, vom offenen Umgang mit den historischen Fakten abzurücken und alles zu verschweigen, was einer neuerlichen Glorifizierung der sowjetischen Geschichte im Wege stehen könnte. Wurde Auschwitz zum Inbegriff einer Politik der „ethnischen Säuberung“, so sieht Zaslavsky mit neuen Dokumenten versehene Analyse des stalinistischen Massenmordes Katyn als Inbegriff einer Politik der politischen „Klassensäuberung“.

Für sein Buch erhielt der russische Autor, der seit 1975 an der University of California, der Stanford University und an den Universitäten von Florenz, Venedig, Bergamo und Neapel lehrt, im vergangenen

Dezember den Hannah-Arendt-Preis 2008 der deutschen Heinrich-Böll-Stiftung.

Informationen/Bestellungen
(Bezugskosten 2,00 €) unter:
www.bpb.de/publikationen/FP2CQ0
Detlef Klotz

Od 20 do 23 listopada w Lublinie spotkał się zarząd PNTZP, w ramach przygotowań do 20. Sympozjum w Październiku 2009. Miejsco-
wi politycy – zaangażowani i profesjonalni
– przywitali członków zarządu – co zapowiada
udane Sympozjum!

Vom 20. bis 23. November traf sich der
DPGSG-Vorstand in Lublin zur Vorbereitung
des 20. Symposiums im Oktober 2009. Er
traf dort auf fachlich kundige und engagierte
Kommunalpolitiker: Gute Voraussetzungen für
eine gelingende Tagung!

Hintere Reihen: Od lewej/von links:
Bernward Vieten (Paderborn), Andrzej
Cechnicki (Kraków/Krakau), Artur Ko-
chański (Lublin), Niels Pörksen (Biele-
feld), Ralf Aßfalg (Zwiefalten), Helena
Lacki (Venray), Jacek Wciórka (Warsza-
wa/Warschau) jako gość/als Gast, Elmar
Spancken (Mönchengladbach), Łukasz
Cichocki (Kra-ków/Krakau), Detlef Klotz
(Bielefeld) als Gast/jako gość, Arkadiusz
Kielpiński (Paderborn), Rudolf Metzger
(Bad Schussenried),
Vordere Reihe/Z przodu:
Paweł Bronowski (Warszawa/Wars-
chau), Maria Załuska (Warszawa/Warschau), Anna Przewłocka (Kraków/Krakau), Karin Pohl (Rends-
burg), Daniela Brandtner (Berlin).

Nieobecni na zdjęciu/Auf dem Foto fehlen: Martin Drießen (Bielefeld), Elzbieta Maludzińska (Byd-
goszcz/Bromberg), Karl-Peter Röhl (Bedburg-Hau), Maria Waloszek-Brzozoń und Krzysztof Nazimek
(Opole/Oppeln)

Serdeczne powitanie: Przewodniczący
PNTZP Elmar Spancken, członek Za-
rządu Helena Lacki jako utalentowana
tłumaczka, zastępca przewodniczącego
Andrzej Cechnicki, Wiceprezydent Lub-
lina Paweł Fijałkowski, Przewodniczący
Rady Miejskiej Lublina Dr Piotr Dreher
Herzliche Begrüßung: DPGSG-
Vorsitzender Elmar Spancken, DPGSG-
Vorstandsmitglied Helena Lacki als
übersetzendes Kommunikationstalent,
Stellvertretender DPGSG-Vorsitzender

Andrzej Cechnicki, Stellvertretender Stadtpräsident von Lublin Paweł Fijałkowski, Vorsitzender des Lub-
liner Stadtrates Dr. Piotr Dreher

Paweł Fijałkowski dysponuje profesjonalnym przygotowaniem. Pracował jako psy-
cholog w dziale uzależnień

Paweł Fijałkowski kennt sich auch fachlich aus. Er arbeitete als Psychologe in der
Suchtarbeit

Piotr Dreher „jednym z nas”: obecnie w trakcie
szkolenia specjalizacyjnego z psychiatrii.

Piotr Dreher, „einer von uns“: Er ist gerade auf
dem Weg zum Facharzt für Psychiatrie.

Lublin zaprasza / Lublin lädt ein

Lublin (jid. ליבוב, ukr. Люблін, lit. Liublinas, ros. Люблин) – największe polskie miasto po wschodniej stronie Wisły, stolica województwa lubelskiego (nieprzerwanie od 1474 roku) oraz Lubelszczyzny. Jest 2. w Małopolsce, a 9. miastem w kraju pod względem liczby ludności (353 000 mieszkańców, do czego doliczyć trzeba dodatkowo około 100 tysięcy studentów). Miasto leży 150 kilometrów na południowy wschód od Warszawy i 180 kilometrów na północny zachód od Lwowa. Jest siedzibą 10 szkół wyższych, w tym czterech uniwersytetów (m.in. słynnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, który rozkwitał nawet w czasach komunistycznych).

Lublin jest jednym z najstarszych miejsc osadnictwa w Polsce. Początki osadnictwa na terenie miasta sięgają VI w. (osada na wzgórzu Czwartek, która potem rozprzestrzeniła się na sąsiednie wzgórza). Obecnie na Wzgórzu Czwartek wznosi się kościół pw. św. Mikołaja, przypuszczalnie wybudowany w X w. w miejscu dawnej pogańskiej świątyni.

W XII w. Lublin założono jako obwarowany gród. Prawa miejskie otrzymał w 1317 od Władysława Łokietka. W XVI i XVII w. Lublin był jednym z centrów Reformacji w Polsce. W 1569 w Lublinie zawarto unię lubelską między Polską a Litwą. Po III rozbiorze Polski (1795) Lublin znalazł się pod zaborem Austriackim, w 1807 stał się częścią Księstwa Warszawskiego, a w 1815 r. trafił do Polski Kongresowej – państwa zależnego od Rosji, faktycznie stając się jedną z prowincji Rosji. Od 1918 roku Lublin należy do niepodległego państwa polskiego, przy czym w latach 1939 – 1944 znajdował się on pod okupacją niemiecką. Do roku 1939 miasto to było jednym z głównych ośrodków życia i kultury żydowskiej w Polsce.

W czasie okupacji Niemcy utworzyli w Lublinie obóz koncentracyjny – Majdanek oraz getto dla ludności żydowskiej, zlikwidowane w 6 tygodni na wiosnę 1942. Podczas Zagłady, w ramach Akcji Reinhard, zginęło około 40 tys. lubelskich Żydów, stanowiących przed 1939 ponad 1/3 ludności miasta. Obecnie znajduje się tam miejsce pamięci wzniesione w paźdz. 1944 roku. W ocalałych częściach Obozu (zob. zdjęcie ogrodzenia obozu) urządzono wystawę z archi-

Lublin (jid. ליבוב, ukr. Люблін, lit. Liublinas, rus. Люблин) ist die Hauptstadt der gleichnamigen Wojewodschaft im Osten Polens und gleichzeitig größte polnische Stadt östlich der Weichsel. Sie liegt rund 150 Kilometer südöstlich der Landeshauptstadt Warschau und etwa 180 Kilometer nordwestlich der ukrainischen Stadt Lemberg (ukrainisch Львів/L'viv; russisch Львов/Lwow, polnisch Lwów). Sie ist Sitz von 10 Hochschulen, darunter vier Universitäten, wie z.B. die berühmte Katholische Universität (KUL), die selbst in kommunistischen Zeiten blühte. Lublin ist mit 353 000 Einwohnern die neuntgrößte Stadt in Polen. Zu dieser großen Zahl kommen noch geschätzt 100 000 Studenten, die aber nicht zur offiziellen Lubliner Population gezählt werden.

Lublin ist eine der ältesten Städte Polens. Eine erste Siedlung befand sich schon im VI. Jahrhundert am Czwartek-Hügel, wo sich heute die St. Nikolaus-Kirche befindet (errichtet im 10. Jahrhundert, an der Stelle eines heidnischen Tempels).

Im 12. Jahrhundert wurde Lublin als befestigte Burg gegründet und erhielt vom König Władysław Lokietek (d.i. „Ellenlang“) 1317 das Stadtrecht. Im 16. und 17. Jahrhundert war Lublin eines der Zentren der Reformation in Polen. 1569 wurde in Lublin die Realunion zwischen Polen und Litauen besiegelt. Mit der Dritten Polnischen Teilung (1795) kam Lublin zu Österreich, 1807 zum Herzogtum Warschau und 1815 zu Kongresspolen, einem vom Russischen Reich abhängigen Staat, faktisch einer russischen Provinz. Seit 1918 ist die Stadt wieder Bestandteil eines unabhängigen polnischen Staates, unterbrochen von der deutschen Besatzung während des Zweiten Weltkrieges (1939 bis 1944). Bis dahin war Lublin eines der Zentren des jüdischen Lebens in Polen.

In einem südlichen Stadtteil Lublins befand sich während des Zweiten Weltkriegs das von der deutschen Besatzung errichtete Vernichtungslager Majdanek. Das Lubliner Ghetto wurde in 1942 innerhalb von 6 Wochen liquidiert – 40 000 lubliner Juden wurden ermordet – etwa 1/3 der Einwohner der Stadt. Heute befindet sich auf dem Areal eine Gedenkstätte, die im Oktober 1944 errichtet wurde. Da Teile des Lagers erhalten blieben (siehe Foto des Lagerzauns), gibt es

wum. Od wielu lat uczniowie kursu z historii z Gimnazjum Bethel (w Bielefeld) odbywają tam szkolenie – praktykę (zob. zdjęcie).

dort eine Ausstellung mit einem Archiv. Seit vielen Jahren absolvieren Schülerinnen und Schüler des Leistungskurses Geschichte des Gymnasiums Bethel (in Bielefeld) dort ein Projektpraktikum (siehe Foto).

Lublin jest jednym z najstarszych miast Polski. Dzięki temu znajdują się tam pamiątki z wszystkich epok począwszy od zarania polskiej państwowości, poprzez średniowiecze i renesans, który stanowił złoty okres w rozwoju miasta, a następnie barok i klasycyzm. Również XX wiek dostarczył wiele obiektów.

Als eine der ältesten Städte in Polen besitzt Lublin architektonische Schätze aus

allen historischen Epochen Polens – beginnend vom frühen Mittelalter, über die Renaissance bis zum Barock und Klassizismus (sowie vielen modernen Objekten des 20. Jahrhunderts).

W centrum miasta, przede wszystkim na starówce (w większości z okresu XV – XVII w.) zachowało się wiele historycznych budynków. Z murów obronnych pozostały dwie bramy – Brama Krakowska i Brama Grodzka (między Bramą Grodzką a Zamkiem rozciągała się dzielnica żydowska, całkowicie zniszczona przez niemieckich okupantów w 1942 roku). Zamek Lubelski wzniesiono w XIX wieku, a następnie wielokrotnie przebudowywano. Wielką wartość historyczną posiada zamkowa kaplica królewska, w której zachowały się bizantyjskie malowidła ścienne z czasów Jagiellonów.

In der Innenstadt befinden sich viele historische Bauten, vor allem in der Altstadt mit umfangreicher Bausubstanz aus dem 15. bis 17. Jahrhundert. Von der historischen Stadtbefestigung sind zwei Tore zur Altstadt erhalten, das Krakauer Tor und das Grodzka-Tor. Zwischen dem Grodzka-Tor und dem Schloss befand sich bis 1942 ein jüdisches Viertel, das während der deutschen Besatzung von Lublin völlig zerstört wurde. Das Lubliner Schloss wurde erstmals im 14. Jahrhundert errichtet und später oft umgebaut. Von großer kunsthistorischer Bedeutung ist die königliche Kapelle auf dem Schloss, in der alte byzantinische und altrussische Malereien aus Zeiten der Jagiellonen erhalten sind (siehe Foto)

Dzięki niezliczonym, tajemniczym uliczkom, pięknym starym budynkom, knajpkom i lokalom (każdy w niepowtarzalnym, indywidualnym stylu) starówka Lublina ma swoistą, nieco tajemniczą atmosferę. Niektórzy twierdzą, że Lublin ma w sobie czar miast Italii. Być może, ale dla mnie jest to jedyny na świecie, charakterystyczny czar Lublina. Aby go zasmakować, nie wystarczy o nim poczytać lub obejrzeć zdjęcia, dlatego zachęcam wszystkich do odwiedzenia miasta – najlepiej w październiku 2009 – przy okazji naszego Sympozjum.

Die Altstadt hat eine einzigartige Atmosphäre mit unzähligen kleinen Gässchen, schönen alten Häusern und unzähligen Kneipen, Kneipchen, Schenken und anderen Lokalen – jedes mit individuellem, einmaligem Charme und Stil. Manche behaupten, dass Lublin italienisches Flair hat.

Vielleicht stimmt das, aber

für mich ist es eher ein echtes lubliner Flair. Um sich davon selbst zu überzeugen, reicht es nicht, nur davon zu lesen, oder die Fotos zu bewundern, sondern ich empfehle wärmstens, die Stadt persönlich zu besuchen – am besten im Oktober 2009, während unseres Symposiums.

Arek Kielpinski

(wikipedia.pl, wikipedia.de)

Arek Kielpinski

(wikipedia.pl, wikipedia.de)

**Wielkanoc w Polsce:
koniecznie w płaszczu przeciwdeszczowym!**

Śmigus-dyngus – taką nazwę nosi dziwny obyczaj wywodzący się rzekomo od króla Mieszka I, który to w wielkanocny poniedziałek 996 r. w imieniu całej Polski przyjął chrzest. Chrzest króla Mieszka jest dzisiaj pretekstem do bitew wodnych w całym kraju. Początkowo chłopcy spryskiwali w domu kilkanaście kroplami wody dziewczynę, która wpadła im w oko. Ta, której nikt nie spryskał martwiła się nawet z tego powodu – znaczyło to bowiem, że nie jest zbyt popularna.

Dzisiaj nawet mężczyźni zagrożeni są prysznicem. Wszystko co może biegać i uciekać polewane jest – najlepiej wiadrami. Z okien domów lecą wodne bomby. Od czasu wynalezienia pistoletów wodnych dużego kalibru nie wystarcza już omijanie szerokim łukiem podejrzanych grupek młodzieńców. „Nawet przed starszymi osobami idącymi do kościoła nie ma już młodzież respektu” – skarży się studentka Anna.

Co właściwie oznacza nazwa „śmigus-dyngus” nie wiadomo już dokładnie. Na pewno ma to coś wspólnego z polewaniem. Kto planuje zatem spędzić Wielkanoc w Polsce musi być przygotowany na wszystko – i w żadnym razie nie powinien zapomnieć o zabraniu ze sobą płaszcza przeciwdeszczowego.

**Ostern in Polen:
Regenmantel nicht vergessen!**

„Śmigus-Dyngus“ heißt der seltsame Brauch, der angeblich auf König Mieszko I. zurückgeht, der am Ostermontag 996 getauft wurde und sich stellvertretend für ganz Polen zum Christentum bekehren ließ. Mieszkos Taufe dient heute als Vorwand für Wasserschlachten im ganzen Land. Ursprünglich lauerten Jungs ihrer Angebeteten zu Hause auf. Mit ein paar Spritzern war die Sache getan. Und dasjenige Mädchen, das überhaupt kein Wasser ab bekam, war regelrecht beleidigt, weil es als nicht begehrenswert galt.

Heutzutage sind auch Männer vor dem Wasser nicht mehr sicher. Alles, was laufen kann, wird begossen, und das gleich kübelweise. Aus Häusern hagelt es Wasserbomben. Und seit der Erfindung großkalibriger Wasserpistolen reicht es auch nicht mehr, um Gefahrenherde einen großen Bogen zu machen. „Sogar vor älteren Leuten, die in die Kirche gehen wollen, haben die Jugendlichen keinen Respekt“, klagt Studentin Anna. Was „Śmigus-Dyngus“ eigentlich bedeutet, weiß niemand mehr so recht. Nur eins sei sicher, es habe irgendetwas mit „geißeln“ zu tun. Wer also Ostern in Polen verbringt, sollte mit allem rechnen, und auf keinen Fall seinen Regenmantel vergessen.

www.p-ntzp.org/

Nowa strona internetowa PNTZP

Hurra! Dzięki polskiej sekretarz Towarzystwa Małgorzacie Szczepaniak mamy profesjonalną, bogatą w informacje stronę internetową. Po otwarciu strony mamy opcję wyboru języka (po prawej u góry) oraz dostęp do najświeższych informacji. Na lewym marginesie umieszczono linki do m.in. Statutu Towarzystwa, przeglądu terminów, sympozjów, informacji o partnerstwach i wielu, wielu innych wiadomości. To naprawdę wielki postęp!

Sabine Radtke-Götz

www.p-ntzp.org/

Die neue Internetseite der DPGSG

Hurra! Der polnischen Sekretärin der Gesellschaft Małgorzata Szczepaniak sei Dank. Es gibt eine sehr informative, professionell gestaltete neue Internetseite. Ruft man sie auf, findet man rechts oben die Buttons für die Sprache und auf der Seite aktuelle Informationen. Am linken Rand gibt es verschiedene Rubriken, die man anklicken kann, hinter denen allerlei Informationen verborgen sind, wie z.B. Satzung, Terminübersicht, Symposien, Partnerschaften und vieles andere mehr. Ein echter Fortschritt!

Sabine Radtke-Götz

**Symposium w Lublinie 2009: Od zaraz można się meldować i uzyskać dalsze informacje
Symposium Lublin 2009: Informationen und Anmeldungen ab sofort!**

W Polsce/ in Polen:

Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego
c/o Małgorzata Szczepaniak, Pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków,
Tel: +48 12 421 51 17; E-Mail: mkubon@su.krakow.pl

In Deutschland/ w Niemczech:

Deutsch-Polnische Gesellschaft für Seelische Gesundheit e.V.
c/o Christa Knüeck; Rheinische Kliniken; Bahnstr. 6
47551 Bedburg-Hau, Tel. : 02821/81-3601; E-Mail: Christa.Knueck@lvr.de

Lublin, eine inspirierende Stadt

**Serdecznie zapraszamy do Lublina!
XX Polsko-Niemieckie Sympozjum
1 - 4 października 2009 r.**

**„Wśród swoich...”
Potrzeby chorych psychicznie
i odpowiedzialność
lokalnej społeczności**

**Herzliche Einladung nach Lublin!
XX. Deutsch-Polnisches Symposium
1. - 4. Oktober 2009**

**„Psychisch krank – und nun?“
Die Bedürfnisse des
psychisch Kranken und
die Verantwortung der Gemeinde**